N°. 218. A°. 1859.

DINGSDAG 13 SEPTEMBER.

ROTTERDAMSCHE COURANT.

De Abonnementsprijs is *f* 24 's jaars of *f* 6 per drie maanden franco per post door het geheele Rijk.
Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaren en Postkantoren abonneren.
Enkele Nommers 10 Cents.

Bureau: Hoogstraat Wijk 10, N°. 77.

Geboorte-, Trouw- en Doodberigten van 1 tot 5 regels . . *f* 1.—
Iedere regel meer . . . . - 0.20
Andere Advertentien per regel . . . . - 0.20
Groote letters naar plaatsruimte. — Bij iedere Advertentie 45 Cents voor zegelregt en 1 Exemplaar der Courant.

Bij deze Courant behoort een **BIJBLAD,** *behelzende de Memorie van Beantwoording op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer van de Staten-Generaal omtrent het wetsontwerp ter* **Bekrachtiging van eenige artikelen der verleende concessie voor den aanleg en de exploitatie van de Zuiderspoorwegen.**

KENNISGEVING.

Vrijstellingen van de Schutterij.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van *ROTTERDAM* geven aan de belanghebbenden kennis, dat de Commissie uit het plaatselijk bestuur, ingevolge art. 15 der Wet op de Schutterijen belast met het onderzoek en de beslissing omtrent de redenen van vrijstelling of uitsluiting van de dienst der Schutterij, hare *tweede zitting* zal houden op Woensdag, Donderdag en Vrijdag den 21, 22 en 23 dezer maand, des voormiddags ten 10 ure, in het Oude Mannenhuis alhier, ten einde de redenen van vrijstelling te onderzoeken, welke de personen die in dit jaar geloot hebben, meenen te kunnen doen gelden, en daaromtrent uitspraak te doen, en wel in de volgende orde:

Woensdag 21 *September*,
voor de lotingnommers 922 tot en met 1041;
Donderdag 22 *September*,
voor de lotingnommers 1042 tot en met 1179;
Vrijdag 23 *September*,
voor de lotingnommers 1180 tot en met 1318.

Wordende de hierbij betrokken personen ernstig aangemaand, om zich stiptelijk op de bovengemelde dagen voor genoemde Commissie te bevinden, als zullende zij, die afwezig blijven, gehouden worden geene reden tot vrijstelling te hebben en alzoo voor de dienst der Schutterij gedesigneerd worden.

Rotterdam den 12 *September* 1859.

Burgemeester en Wethouders van Rotterdam,
de Secretaris, *de Burgemeester*,
J. L. NIERSTRASZ, *L.S.* J. F. HOFFMAN.

BUITENLAND.

LONDEN den 10 September.

De Hertog van Cambridge is gisteren avond van zijn bezoek in Duitschland hier teruggekeerd.

— Eene telegrafische depêche, zaturdag morgen ten 10 ure van Portland afgezonden, meldt het navolgende omtrent de aankomst van de Great Eastern en omtrent een noodlottig onheil, door dat reuzenstoomschip op zijnen togt ondervonden:

„De Great Eastern heeft alhier het anker geworpen. Bij het passeren van de Nore bij Hastings heeft er ten zes ure des avonds eene verschrikkelijke uitbarsting plaats gehad in den schoorsteen van een der ketels op het voorschip; de betimmering van den grooten salon en van de hutten benedendeks is geheel vernield; dertien stokers werden door het vuur of door het kokend water gekwetst; twee daarvan zijn sedert gestorven, een derde is in het water gesprongen en verdronken. Men vreest voor het leven van vijf andere slagtoffers. Als door een wonder is geen van de passagiers gekwetst geworden (Volgen de namen der gekwetsten). Met uitzondering van den gesprongen schoorsteen zijn het schip en de overige machines in behoorlijken staat gebleven.

Volgens latere depêches was de Great Eastern, na den vorigen avond voor Hastings ten anker te zijn gekomen, des zaturdags morgens van daar onder zeil gegaan. Hij is ten vijf ure des morgens ontmoet op de hoogte van St. Catherine op het eiland Wight.

— Niettegenstaande eene heden morgen uit Parijs ontvangen depêche het berigt ongegrond noemt dat het Engelsch Kabinet aan die van Frankrijk en Oostenrijk voorstellen tot het houden van een Congres gedaan heeft, blijven brieven uit die hoofdstad de waarheid van dat berigt volhouden, het zij dan dat dit voorstel regelregt van Engeland zelf is uitgegaan, het zij de Engelsche Regering een van Sardinië afkomstig voorstel aangenomen en ondersteund heeft. Nog wordt hierbij gevoegd dat haar besluit aan Prins Lojatico op denzelfden dag is medegedeeld toen lord Russell naar zijne landgoederen afreisde.

Deze laatste meening wordt ook in een brief uit Londen aan het Journal de Francfort bevestigd, volgens welken de Engelsche Regering aan de Kabinetten van Weenen en der Tuileriën zou hebben medegedeeld dat zij bereid is deel aan een Congres tot regeling der Italiaansche zaken te nemen, onder beding dat de wil der bevolkingen van de Hertogdommen en van de Romagna door de groote Mogendheden zal worden geëerbiedigd. Volgens dezen correspondent heeft het Londensch Kabinet dit besluit in zijne den 29 augustus gehouden zitting genomen.

— Terwijl de Morning Herald zich tegen het houden van een Congres blijft verzetten, is de Standard van eene tegenovergestelde meening, en uit den toon van dat blad mag men opmaken dat het gedeelte der Natie welks zienswijze het vertegenwoordigt niet meer zoo sterk voor eene onbepaalde onzijdigheid gestemd is, sedert de Italiaansche bevolkingen hare wenschen met eene zoo verwonderlijke eenstemmigheid aan den dag hebben gelegd.

Ofschoon de Economist den Moniteur verwijt zijne ophelderingen wegens de voorwaarden der vrijmaking van Venetië zoo laat gegeven te hebben, betreurt dat weekblad toch geenszins de gevolgen der tot hiertoe door de Fransche staatkunde in acht genomen stilzwijgendheid. Het meent dat Italië veel grootere voordeelen uit de vestiging van een magtig Rijk in het noordelijk Schiereiland putten zal, dat minstens tien millioen inwoners bevat, dan die welke door eenige inwilliging, hoedanige dan ook, van Oostenrijk aan Venetië zouden verkregen zijn.

De Daily News laat zich nog scherper dan de Economist uit tegen den Moniteur en tegen de staatkunde welke Keizer Napoleon van den 1 januarij af ten opzigte van het Italiaansch vraagstuk gevolgd heeft. Volgens de Daily News heeft de vrede van Villafranca de moeijelijkheden van dat vraagstuk eerder vermeerderd dan verminderd, en heeft Europa dus evenzeer als Italië het regt om zich over den toestand waarin zij zich thans gebragt zien te beklagen.

De aandacht is hier op eene vreemdsoortige regtszaak gevestigd. In het voorjaar werden vier Chilische onderdanen, die eene partij bestreden hadden wier hoofden daarna aan het bewind kwamen, tot ballingstraf veroordeeld, waarna de Regering zich tot den gezagvoerder van een Engelsch schip wendde, dat naar Liverpool zeilree lag, met verzoek die Staatsmisdadigers, voor zekeren onderling overeengekomen prijs, naar Engeland over te voeren. Maar naauwelijks gearriveerd werd de kapitein, die de Chilische Regering zoo gemakkelijk van hare tegenstanders verlost had, als van onwettige gevangenneming beschuldigd, voor de assises te Liverpool gedaagd, ofschoon de ballingen hem volstrekt niet wegens kwade behandeling aan boord aanklaagden en de wettigheid van het besluit der Chilische Regering ook geenszins betwijfeld werd. Die Regering bestond feitelijk; of hare handelingen al of niet willekeurig waren ging, meenen velen, het Engelsch Gouvernement niet aan. Het geldt de vraag, die nu in laatste ressort door het hof van appèl in criminele zaken beslist moet worden, of een Engelsch gezagvoerder, tijdelijk aan het regtsgebied van een vreemden Staat onderworpen, van die omstandigheid gebruik kan maken om personen, tegen hun zin, maar in overeenstemming met hunne Regering, bij zich aan boord op te nemen.

PARIJS den 11 September.
(*Particuliere Correspondentie.*)

De nota in den Moniteur heeft de uitwerking gehad van een donderslag, waarop eene algemeene stilte in de natuur volgt. Nog voor dagen lang heeft men genoeg aan de taak om de ware beteekenis van deze mededeeling der Regering op te sporen.

De wijze waarop zij gisteren door de verschillende dagbladen, met meer of minder omzigtigheid, maar steeds in den geest der door hen vertegenwoordigde partij werd beoordeeld, is u voorzeker reeds bekend. De heer Prévost Paradol schrijft heden in het Journal des Débats: „Wij hebben die verklaring gelezen zonder buitengewone verwondering, maar wij kunnen niet zeggen haar met onvermengde voldoening gelezen te hebben. Wij zijn minder dan iemand geneigd om te miskennen dat zij een natuurlijk gevolg is van de bepalingen van Villafranca, maar kunnen ons tevens niet ontveinzen dat zij illusiën vernietigt, die in den tijd waarin wij leven en na hetgeen op het Schiereiland is voorgevallen verschoonbaar zijn; dat zij de questie opwerpt zonder duidelijk een practisch middel aan te geven om haar op te lossen; dat zij ons in 't eind eene toekomst vol zwarigheden voor Italië en welligt voor Europa doet te gemoet zien. Blijkbaar wil men ons doen beseffen dat wij maanden lang zeer juist hebben geredeneerd, maar op een valschen grondslag; dat men het Italiaansche volk in den jongsten veldtogt heeft leeren kennen als ongeschikt voor vrijheid en politiek leven. Nog duidelijker is het dat Keizer Napoleon streeft naar eene hechte alliantie met Oostenrijk. Deze politiek heeft echter voor hem zelf, voor zijne dynastie en voor Frankrijk, groote gevaren in. Ook in 1810 was Oostenrijk de bondgenoot van een Napoleon, dien zij toch weinige jaren later naar St. Helena hielp verbannen. Napoleon III moge op zijne hoede zijn. Wanneer hij Engeland aanviel, zou Oostenrijk van den beginne af en zoo lang zijne legers gelukkig waren, onzijdig blijven; maar die onzijdigheid zou niet lang duren. Napoleon III blijft niet ongewaarschuwd; eenige dagen geleden herinnerde hem een Fransch dagblad aan de woorden, in 1809 door Napoleon I tot Prins Metternich gerigt: „In al mijne overeenkomsten met uw Hof ben ik altijd de bedrogene partij geweest." Napoleon III moge zich aan het voorbeeld spiegelen.

Voor het oogenblik denkt hij slechts aan ééne zaak: de beloften te vervullen, welke hij aan Keizer Frans Jozef heeft gedaan. Daartoe wordt de politiek van Sardinië ten aanzien van Midden-Italië openlijk gelaakt. De Fransche geest en de Italiaansche verschillen voor het oogenblik hemelsbreed en de Italianen blijven bij het verwijt dat Frankrijk midden op den weg is blijven stilstaan. Dezerzijds wordt beweerd dat de Keizerlijke politiek, te onvoorzigtig een beroep hebbende gedaan op de Italiaansche revolutie, door haar werd overvleugeld. De nota in den Moniteur moet er als een dijk tegen worden opgeworpen, de publieke opinie in Frankrijk inlichten en eindelijk het wachtwoord geven aan geheel de officiëele pers.

Ziehier eenige bijzonderheden omtrent het karakter van Keizer Napoleon III, die mij dezer dagen werden medegedeeld door iemand, die zeer dikwijls met hem in aanraking komt. Napoleon III, zeide hij, is de wonderlijkste vereeniging van grootheid, genie, kennis, en van kleingeestigheid, hoofdigheid en zwakheid. Het is de zonderlingste man zijner eeuw. Naast een lichtstraal van genie vindt men bij hem steeds eene daad van ongeloofelijke zwakheid. Gedurende den oorlog in de Krim, toen mijn berigtgever kennis droeg van de correspondentie, die tusschen den Keizer en zijne generaals werd gevoerd, waren de instructiën die van de Tuileriën uitgingen vaak gekenmerkt door een schitterend genie en tegelijk ontsierd door trekken van de meest alledaagsche onkunde. Deze onkunde, somtijds ook die bekrompenheid, spruit voornamelijk voort uit 's Keizers onwrikbare gewoonte om niemand, wie het ook zij, te raadplegen, maar steeds zijne eigene ingevingen te volgen.

Men begrijpt hoe gevaarlijk zulk eene personaliteit voor Frankrijk kan worden, ook al bragt zij ons land tot heden slechts roem en grootheid aan. God geve dat zij ons niet in een afgrond moge medeslepen!

Prins Metternich wordt aanstaanden woensdag te Parijs terugverwacht.

Graaf Walewski en zijne echtgenoot zullen waarschijnlijk aanstaanden zaturdag naar Biarritz vertrekken.

— Het spreekt van zelf dat de jongste nota in den Moniteur aan de verschillende Parijsche dagbladen stof geeft tot redeneren. De half officiële bladen bewaren het stilzwijgen; de liberale bladen laten er zich met omzigtigheid, maar, al naar gelang van hunne kleur en hunne onafhankelijkheid, op meer of min bedenkelijken toon over uit; de Katholieke organen eindelijk juichen in het artikel, evenals in den voor eenige weken door hen zoo hoog geprezen vrede van Villafranca.

Het Journal des Débats laat zijne meening meer doorschemeren dan dat het die uitspreekt: het blad voorziet diplomatieke verwikkelingen. „Het gewigtige stuk dat men gelezen heeft neemt bijna al het belang weg van de tijdingen, welke wij heden uit Midden-Italië ontvangen. Iedereen zal meenen dat wij in deze verklaring het laatste woord van de Fransche Regering moeten lezen, hetwelk Prins Metternich is gaan vragen bij zijn jongste bezoek aan den Keizer. Volgens deze nieuwe verklaring der Fransche Regering maakt de herstelling der Aartshertogen een belangrijk deel uit der bepalingen van Villafranca, of, om juister te spreken, zij is de voorwaarde sine quâ non van de voordeelen die voor Italië uit een ander deel dier bepalingen voortvloeiden."

Na aan de bepalingen omtrent Venetië herinnerd en aangetoond te hebben dat de herstelling der Hertogen het werk kan zijn noch van Frankrijk, noch van Oostenrijk, gaat het Journal des Débats aldus voort:

„Deze oplossing eenmaal ter zijde gesteld, moet dan het geval niet worden voorzien dat de Vorsten niet hersteld zouden worden? Dat doet de Moniteur en het is misschien het meest opmerkelijke gedeelte van dit stuk. Indien de bevolkingen der Hertogdommen, of liever de tegenwoordige regenten, niet luisteren naar den raad der Fransche Regering en blijven volhouden hunne Vorsten terug te wijzen, dan zal de Keizer van Oostenrijk zich ontslagen achten niet van al de verbindtenissen te Villafranca gesloten, b. v. van den afstand van Lombardije, maar van de bijzondere verbindtenissen Venetië betreffende. Venetië zou dus eene soort van gijzelaar zijn in handen van Oostenrijks Keizer en, al of niet nationale en liberale instellingen verkrijgen, naar gelang de Aartshertogen al dan niet in hunne Staten terugkeerden. Door meer te eischen zou men aan Oostenrijk belangrijke concessien opleggen, zonder het eene billijke vergoeding daarvoor in ruil te geven. Het eenige middel om ze te verkrijgen zou de oorlog zijn. Maar Frankrijk, zegt de Moniteur, heeft zijne taak volbragt.

„Te gelijk dat deze verklaring in den Moniteur verschijnt, gaat het orgaan van het Engelsche Ministerie voort met vuur de zaak der aanhechting van de Hertogdommen aan Piémont te ondersteunen en bij het tot stand brengen daarvan de hulp van Engeland aan Italië te beloven."

In Le Siècle laat de heer Havin zich ruim zoo onbewimpeld ter gunste van Italië uit: „Het is onmogelijk dat de Keizer van Oostenrijk niet in overweging zou nemen wat er na het verdrag van Villafranca geschied is. Het is onmogelijk dat hij zijne gunstige voornemens ten aanzien van Venetië afhankelijk make van feiten, waaraan de Venetianen geen deel hebben. Zelfs wanneer Oostenrijk zich ontslagen mogt achten van zijne geloften ten aanzien van Venetië, zou het zelfs dan nog mogelijk zijn — wij willen hier niet alleen gewagen van de edele gevoelens van Keizer Frans Jozef — dat zijne politiek hem den raad gaf van met de wapenen in de hand te blijven regeren over dat gedeelte van Italië, hetwelk hij heeft behouden?

„Wat heeft Oostenrijk van Midden Italië te vreezen? Het heeft integendeel alleen reden tot vrees wanneer het het ijzeren juk liet voortbestaan dat op Venetië drukt. Indien de Keizer van Oostenrijk daarentegen billijke voldoening geeft aan die Italiaansche provincie, dan zal hij, wel verre dat hij vijandelijke demonstratiën heeft te duchten, den dank inoogsten der volken, die zoo gemakkelijk geledene rampen vergeten, voor hetgeen hij in deze omstandigheden voor hen gedaan heeft."

L'Opinion Nationale trekt nog onvoorwaardelijker partij voor de politiek van Midden-Italië: „Aannemende zelfs dat de houding der Hertogdommen Keizer Frans Jozef ontslaat van zijne beloften ten opzigte van Venetië, dan zou men nog begrijpen dat de Italianen zich hebben kunnen bedriegen en eene volkomen *tot stand gebragte* onafhankelijkheid in Midden-Italië verkiezen boven eene *beloofde* halve onafhankelijkheid in Venetië; dat zij gemeend hebben meer waarborgen te vinden in de vorming van een Koningrijk Opper-Italië, onder een nationaal stamhuis, dan in eene confederatie van Kleine Staten, geregeerd door Vorsten, die al te openlijk de belangen van Oostenrijk voorstaan.

„Venetië zal er welligt voor boeten, maar zonder de goede trouw van Keizer Frans Jozef in twijfel te willen trekken, zou hij, zelfs wanneer hij dat wilde, de vestingen van Venetië aan Italiaansche garnizoenen hebben kunnen toevertrouwen? En is de problematieke en in ieder geval moeijelijk te verkrijgen vrijheid, welke Venetië verliest, voor de gemeenschappelijke toekomst van Italië, de zekere onafhankelijkheid waard, welke voor de Hertogdommen uit hunne aanhechting aan het Koningrijk van Opper-Italië moet voortvloeijen? Wij zullen de vraag niet trachten te beslissen, maar de geest waarin zij door de belanghebbende Natiën is opgevat en beslist geworden, verdient althans, onzes inziens, ernstige overweging."

Het dagblad le Pays daarentegen kraait victorie, letterlijk alsof de Moniteur, in overeenstemming met hetgeen het blad zoo menigmaal vertelde, heeft aangekondigd dat Frankrijk toestemde in eene gedwongene herstelling der Hertogen: „Indien de mannen, aan wie op dit oogenblik het lot van Italië in handen is gegeven zich, terwijl het nog tijd is, „„meer bedacht weten te toonen op de toekomst van het gemeenschappelijke Vaderland,"" dan zij het tot nog toe hebben gedaan, dan zal Venetië volkomen bevrijd worden van de Duitsche heerschappij, om eindelijk in het groote Italiaansche volken-gezin te worden opgenomen. Indien het anders mogt uitvallen, indien hartstogten en intrigues mogten zegevieren, dan zou men kunnen zeggen dat Midden-Italië een tweede Campo Formio tegen Venetië had daargesteld.

„Wat ons aangaat, wij kunnen slechts onze volkomene instemming te kennen geven met de verklaringen die zoo geheel overeenkomen met de beginselen, welke wij met overtuiging en volharding hebben verdedigd. Wij zouden het kleingeestig achten, tegenover de ernstige verklaringen van den Moniteur, terug te komen op eene strijdvraag, waarover thans een afdoend licht is opgegaan. Het is ons voldoende te constateren dat het niet le Pays, Journal de l'Empire, geweest is, die zich bedrogen heeft door tot basis van zijne politiek aan te nemen de preliminairen door de beide Keizers te Villafranca onderteekend."

La Gazette de France eindelijk plaatst zich zoo als altijd op haar conservatief en legitimistisch standpunt en zegt: „De verklaring van den Moniteur is bepaald en openhartig; men ziet er duidelijk uit wat de Regering van Italië verwacht; het moet den Keizer behulpzaam zijn in het vervullen der vredesvoorwaarden van Villafranca en langs de natuurlijke wegen de herstelling van de Hertogen tot stand laten komen, op straffe van anders door Frankrijk verlaten te worden." Het betoog van dit blad strekt voorts om op Frankrijk de verantwoordelijkheid te doen wegen van alles wat er na zijne militaire tusschenkomst en ten gevolge van dien in Italië is geschied, en om de Regering te doen begrijpen dat Frankrijk, in tegenoverstelling met hetgeen de Moniteur beweert, niet „zijne taak heeft volbragt", zoolang de restauratie niet is voltooid en aan den tegenwoordigen toestand een einde gemaakt."

— De nieuwe gemeenteraad van Parijs, die uit 60 leden zal bestaan, 3 voor elk van de 20 arrondissementen, zal nog vóór het einde des jaars bijeenkomen om het budget te onderzoeken en te bediscussieren, dat voor de stad Parijs, zoo als zij thans is uitgebreid, moet worden vastgesteld.

— Te Rijssel werd dezer dagen de eerste spade in den grond gestoken voor de werkzaamheden der nieuwe linie van vestingwerken. Deze veelomvattende arbeid, die voor de toekomst der stad zoo hoogst belangrijk is, wordt aangevangen op het terrein, door de administratie der gasthuizen afgestaan en gelegen in de nabijheid van het zuidelijk bolwerk aan den weg van Valenciennes. Men verzekert dat hij met kracht zal worden doorgezet.

— Koning Leopold is ll. zaturdag te Lyon aangekomen.

— Ook blijft dat zoo veel besproken artikel in den Moniteur nog altijd ruime stof tot allerlei gissingen opleveren, de gewigtigste van welke op het plan tot vestiging van een Etrurisch Koningrijk ten behoeve van prins Napoleon betrekking heeft. Volgens dat gerucht zou men deze zaak, om zoo veel het kan gelijkelijk aan de eischen van het monarchaal en van het volksregt te voldoen, volgenderwijze willen geregeld zien: De Aartshertogen zouden de regten welke zij op Toskane en Modena bezitten aan het hoofd van het Huis van Habsburg afstaan, waarna Keizer Frans Joseph op zijne beurt deze regten aan Prins Napoleon afstaat, die dan, met bijvoeging van Parma en de Legatien aan zijne bezittingen, de Koning van het nieuw Etrurisch Rijk wordt. De Legatien nogtans zal hij alleen in hoedanigheid van vasal des Pausen besturen, dien hij huldigen en aan wien hij schatting betalen zal. Zijnerzijds bezigt Keizer Napoleon zijnen invloed op Koning Victor Emmanuel, opdat deze van de bewoners van Centraal Italië verkrijge dat zij hunne stemmen op zijnen schoonzoon, prins Napoleon, vereenigen. Dit plan aan de goedkeuring des Franschen Keizers te onderwerpen zou het doel der reis van prins Metternich naar Saint Sauveur zijn geweest en het artikel in den Moniteur wordt als een bewijs van het wèlslagen dier zending beschouwd, terwijl de reis van den heer Pietri, die naar Saint Sauveur kwam en naar Italië wederkeerde, insgelijks tot bevordering van eene beweging ter gunste des nieuwen Etrurischen Konings zou gestrekt hebben. De verspreiders dezer geruchten voegen er nog bij dat de Aartshertogen hunne toestemming tot deze schikking gegeven hebben, de Hertog van Modena, die kinderloos is, zelfs zonder schadeloosstelling te verlangen, terwijl aan Ferdinand IV, zoon des Aartshertogs Leopold II van Toskane, het uitzigt op schadeloosstelling in het Oosten gegeven is, mogelijk wel door hem aan het hoofd der Donau Vorstendommen te plaatsen, waar men Couza gaarne zou zien aftreden, wanneer Europa die gewesten onder den schepter van een Vorst uit een Souverein en Christelijk Stamhuis plaatsen wil.

Naar men bemerkt is in dit verhaal wegens de toekomst niets vergeten; zij zelve zal nu echter moeten leeren wat al of niet waarheid in dit alles is.

— Uit Turijn wordt geschreven dat de Toskaansche deputatie jl. donderdag morgen die stad heeft verlaten om zich naar Milaan te begeven. Het gemeentebestuur van Turijn, een aantal leden der Wetgevende Magt en de ministers Ratazzi en Miglietti deden haar uitgeleide tot aan het spoorwegstation. De bevolking betoonde ook thans weder de levendigste belangstelling: algemeen weêrklonken de kreten: Leve de Unie, leve Toskane! De leden der deputatie, vooral professor Giorgini, waren diep geroerd. Het

mag voorzeker eene opmerkelijke toevalligheid genoemd worden dat in hetzelfde hôtel, waar de deputatie verblijf hield, tegelijkertijd de heer de Reiset was afgestapt op zijne doorreis van Midden-Italië naar Frankrijk.

De gemeenteraad heeft besloten het gewigtig feit der komst van de Toskaansche deputatie te vereeuwigen door het plaatsen van eene inscriptie in marmer in het voorportaal van het stadhuis. Verder onderstelt men dat de souvereiniteit van Koning Victor Emmanuel weldra feitelijk in Toskane zal in het leven treden. Men zegt dat aan den vroegeren regeringscommissaris Buoncompagni of aan den baron Ricasoli het voorloopig regentschap zal worden opgedragen. Uit Ravenna wordt gemeld dat de bevolking dezer dagen in overgrooten getale en met den diepsten eerbied de begrafenisplegtigheid heeft bijgewoond van den overleden aartsbisschop dier stad, den kardinaal Falconieri. Dit feit wordt aangevoerd als een opmerkelijk bewijs hoe het volk in de Romagna de politieke van de godsdienstige questie weet te onderscheiden. Terwijl het de wereldlijke regering der priesters verwerpt, eerbiedigt en huldigt het hen, waar het hun zuiver priesterlijk karakter betreft.

— Te Bergamo is eene betreurenswaardige opschudding ontstaan. In eene der kerken aldaar zou eene zielmis voor de Italiaansche krijgslieden gehouden worden die in den laatsten veldtogt sneuvelden. Maar de bisschop verbood den priester die dienst te houden, waarop een jong mensch den kansel besteeg en eene redevoering ter eere dier gesneuvelden uitsprak. Deze jonge mensch werd nu door den bisschop in den ban gedaan en de kerk met interdict belegd. Hierover woedend geworden verzamelden zich volkshoopen voor het bisschoppelijk paleis en was de prelaat genoodzaakt zich in veiligheid te stellen. Later is de orde weder hersteld.

KEULEN den 11 September.

Na den 2 dezer zijn geene bulletins wegens den gezondheidstoestand des Konings van Pruissen uitgegeven, dewijl die toestand een bestendig karakter had aangenomen en de beterschap, hoe langzaam ook, nogtans in zoo ver toenam dat de vrees voor oogenblikkelijk gevaar geweken was. Sedert dien tijd is die beterschap bestendig gevorderd en niet alleen is Z. M. in ligchaamskrachten toegenomen, maar ook voortdurend levendiger en helderder van geest geworden.

De Russische Grootvorstin Helena heeft Berlijn eergisteren verlaten en de terugreis naar Petersburg aangenomen.

Onder de aanzienlijke bezoekers van het Pruissische Hof bevindt zich thans Prins Alexander van Hessen en bij Rijn, die zich, als Oostenrijksch luitenant-veldmaarschalk, bij den laatsten veldtogt in Italië zoo roemrijk onderscheidde.

— Naar te Berlijn verzekerd wordt, is de Pruissische Regering niet voornemens voor het oogenblik verder gaande voorstellen tot Bondshervorming te Frankfort te doen, overtuigd als zij is dat die geheel zonder gevolgen blijven zouden. Intusschen zegt men dat eene nota der voornaamste Duitsche Middenstaten, waaronder Beijeren, Wurtemberg en Hannover, te Berlijn is ingediend, die de vraag zou inhouden of en in hoeverre Pruissen de Duitsche Bonds Constitutie nog erkent. Deze vraag schijnt op officiële verklaringen betrekking te hebben, welke vóór den vrede van Villafranca gedaan zijn, dat men zich door den Bond de wet niet wilde laten voorschrijven.

— Het bewust artikel in den Moniteur heeft ook in Pruissen groote bevreemding verwekt, die zich in verschillende dagbladen uitspreekt. Sommigen zien zich daardoor in de meening versterkt dat de staatkunde van Keizer Napoleon daarheen gerigt is om door een verbond zoowel met Oostenrijk als met Rusland de suprematie te knakken die Engeland, door de kracht zijner zeemagt, in nagenoeg alle groote vraagstukken van Europeesch belang uitoefent. Andere bladen schilderen, ook in brieven uit Parijs, den pijnlijken indruk welken die nota op de Italianen en de vrienden van Italië moet maken. Zooveel, zeggen zij verder, is nu duidelijk, dat diegenen zich sterk bedrogen hebben die vreesden dat Sardinië, ten gevolge van den oorlog en door het geschenk van Lombardije, in een bloot aanhangsel van het Fransche Keizerrijk zou herschapen worden. Reeds, wordt hierbij gevoegd, sedert Napoleon niet in staat was zijnen vriend Arese tot Sardinisch minister te maken en Ratazzi, die hem te vrijzinnig is, het Kabinet vormde, is er eene breuk in de vriendschap met Piemont ontstaan. Vroeger was ook bereids gezegd dat eene aanzienlijke vergrooting van Sardinië niet in het belang van Frankrijk en dus vermoedelijk ook niet in zijne wenschen lag.

De Vossische Zeitung trekt ijverig voor de nationale wenschen der Italianen partij en meent dat Pruissen er het grootste belang bij heeft een sterk en goed aangesloten Koningrijk in Opper Italië krachtdadig te ondersteunen, zoodat zijne buitenlandsche staatkunde zich daarheen moet rigten om Sardinië en de Hertogdommen de hand te reiken.

—De Russische Grootvorst Troonopvolger Alexander, die den 20 september 1843 geboren is, wordt, volgens de bepalingen van het Keizerlijk Huis, den 20 dezer meerderjarig, tot viering van welke gebeurtenis groote feestelijkheden te Petersburg plaats hebben, welke ook door leden der Koninklijk Pruissische Familie zullen worden bijgewoond.

Per Telegraaf.

BATAVIA den 25 Julij.

(Per Overland-Mail.)

Koffij *f* 29.
Suiker n.° 16 *f* 16.
Rijst. Blanke *f* 160.
Vrachten. Naar Nederland *f* 32, naar het Kanaal £ 1.5, naar China nominaal.
Wisselkoers. Naar Nederland *f* 100½. Op Londen *f* 11¾.

AANGEKOMEN SCHEPEN:

Factorij, J. Janzen,	Rotterdam
Jacobus, J. J. van Loon,	Melbourne
Hendrika, W. van Aalborg,	King George's Sound
Nicolaas Witsen, B. T. Stoffels,	Amsterdam
Vereeniging, J. de Jongh,	dito
Bellatrix, A. P. Sandberg,	dito
Macao, J. Kroll,	dito
Argonaut, J. P. Carst,	dito
Staatsraad Baud, T. de Jong,	dito
Honigbij, J. van der Valk,	dito
Joan Jacob, R. Wilphorst,	Sydney
Rijnbrandt, P. F. Lange,	Amsterdam
Commercie-Compagnie, G. J. Bruker,	Middelburg
Wilhelmine & Elise, M. Priebee,	Rio-Janeiro
Regina Maris, S. Ouwehand,	Newcastle (Australië)
Marianne, H. P. Grönbeck,	Amsterdam
China, G. G. Luttenberg,	dito

ANJER GEPASSEERD:

Ottolina, J. J. Prange,	Hartlepool n. Singapore
Robertus Hendrikus, R. H. Mulder,	dito n. dito.

De Hoop van Capelle, kapt. J. R. Bok, van Batavia naar Nederland, heeft een zwaar lek bekomen door het stooten op eene klip in Straat Sunda.

LONDEN den 11 September.

Alhier zijn berigten ontvangen uit Calcutta van den 8 augustus. Men had daar de eerste depêche ontvangen langs den telegraaf der Roode Zee. Burgerlijke beambten hebben de koloniale Regering een protest doen toekomen tegen eene aanstaande vermindering hunner tractementen. De opperbevelhebber des legers had eene dagorder uitgevaardigd, in welke hij de Europesche troepen aanbeveelt op hunne hoede te zijn; de opstandelingen waren, ongeveer 8000 man sterk, in het gebergte van Nepaul bijeen. De invoeren zijn gering en de uitvoeren kalm; de vrachten blijven zonder verandering; wisselkoers te Calcutta 2 sh. 0⅞ d.; te Bombay 2 sh. 1 d. ... en te Madras den 13den 2⅝ a 2⅞.

Brieven uit Canton van den 20 julij houden in, dat alle betrekkingen met het binnenland van China stilstaan. De stad bleef steeds door de Geallieerden bezet. De uitvoeren waren gering en de invoeren vonden schaarsch koopers. — De eskaders der Geallieerden zijn naar de monden van de Peiho teruggedreven. Den 25 junij hebben zij te land en ter zee de forten van Takou aangetast. Beide ondernemingen zijn mislukt. De Engelschen telden daarbij 464 dooden en gewonden, waaronder 22 officieren. Verscheiden kanonneerbooten zijn in de magt der Chinezen gevallen. De eskaders zijn teruggekeerd. De Amerikaansche Gezant heeft mogen verwerven zich naar Peking te begeven, omdat hij geen deel had genomen aan den aanval op de forten. Men moet nu de hoop laten varen op de ten uitvoer legging van het vredesverdrag van Tien-Tsing; een nieuwe oorlog mag als ophanden beschouwd worden.

Den 12 September.

De Graaf de Persigny is naar lord Palmerston afgereisd.

Het stoomschip Asia heeft tijdingen aangebragt uit New-York van den 31sten ll. en 102,450 dollars in specie. — In Kansas waren onlusten uitgebroken. Het verdrag van Nicaragua met Noord-Amerika zal geratificeerd, dat met Engeland verworpen worden. — De geldmarkt te New-York was ruim voorzien; wissel op Londen 9⅞; Illinois 66½; dito Bonds 90. — Katoen, middling 11⅞ c. Boter en kaas gezocht. Koffij stijgende. Tabak vast. Vrachten zeer flaauw. — Te New-Orleans den 30sten Katoen middling 12¼ c. — Te Havannah den 24sten de omzettingen van Suiker van weinig aanbelang; wissel op Londen 14½ a 15½.

Latere depêche.

Volgens berigten uit Bombay is een opstand uitgebroken onder de Mohammedanen in Punjaub. Van Madras zijn twee regementen kavalerie derwaarts getrokken. In Hyderabad waren sporen van muiterij ontdekt. De telegraaf van Kurachee naar Lahore is gereed. De markt van invoer en uitvoer was beter. Wisselkoers 2$\frac{1}{16}$.

PARIJS den 12 September.

De graaf de Reiset is van zijne zending in Midden-Italië alhier teruggekeerd.

Fransche 3 pct. slotkoers 68.35. De fondsen waren aangeboden.

ZURICH den 11 September.

Gisteren hebben de gevolmagtigden van Frankrijk en Oostenrijk eene conferentie gehouden.

Er is een Kabinets-courier van Parijs aangekomen en terstond weder derwaarts vertrokken.

TURIJN den 11 September.

Volgens eene officiële depêche uit Florence heeft de minister Ricasoli eene revue gehouden over de nationale garde. Namens het Vaderland en den Koning dankte hij dit korps voor de tot hier toe bewaarde houding en voegde er bij dat zoowel de nationale garde als het leger de wenschen des Lands zouden weten te handhaven. Eene groote menigte woonde deze plegtigheid bij en deed luide den kreet hooren van: Leve de Koning!

Latere depêche.

De Indipendente deelt mede dat de deputatie uit Modena van Parijs alhier teruggekeerd. Keizer Napoleon zou haar hebben doen verzekeren: „ dat hij zijn geluk en zijn roem stelde in de wederoprigting der Italiaansche nationaliteit."

BOLOGNA den 10 September.

De Constituerende Vergadering heeft heden de volgende besluiten genomen: 1°. zij die Romagna en de Legatiën sedert den 12 junij tot nu toe bestuurden, hebben zich jegens het Vaderland verdienstelijk gemaakt; 2°, de kolonel Cipriani wordt in zijn titel en gezag van gouverneur-generaal bevestigd met een raad van verantwoordelijke Ministers; 3°. de gouverneur-generaal wordt met de volmagt der Vergadering bekleed voor de verzekering der binnenlandsche orde en de verdediging des Lands; 4°, de gouverneur-generaal is belast om krachtig mede te werken tot vervulling der door de Vergadering geuite wenschen, ten einde eene meer innige vereeniging tot stand te brengen met de overige provinciën van Midden-Italië; 5°, de gouverneur-generaal is gemagtigd de Vergadering te prorogeren en weder bijeen te roepen.

Een uur na het goedkeuren dezer maatregelen, heeft de Minister van gratie en justitie een besluit voorgelezen, waarbij de Constituerende Vergadering tot nader order wordt geprorogeerd.

PARMA den 11 September.

Met eenparige stemmen heeft de Volksvergadering besloten de Bourbons vervallen te verklaren van de Regering en een adres van dankbetuiging te rigten aan Keizer Napoleon III. Vervolgens heeft zij in overweging genomen het voorstel tot aanhechting aan Sardinië, tot oprigting van een blijvend gedenkteeken ter nagedachtenis der voor het Vaderland gevallen burgers en tot het uitreiken van eene medaille aan hen die aan den jongsten oorlog hebben deel genomen.

MODENA den 10 September.

De heeren Paresi, gewezen secretaris van den Hertog Frans V, Guerra, geheim archivaris, en Solieri, gewezen secretaris-generaal van het Ministerie van buitenlandsche zaken, hebben heden in eene voor een notaris opgemaakte acte de echtheid erkend van het schrift der beide brieven van Frans V, welke beleedigende taal behelzen voor Keizer Napoleon, Frankrijk en de overige Westersche Mogendheden. Deze verklaringen zijn geschied in antwoord op het dagblad le Pays, dat de echtheid der bedoelde stukken in twijfel had getrokken.

TRIEST den 10 September.

Tijdingen uit China, den 3 dezer te Alexandria ontvangen, melden, dat de Gezanten van Frankrijk en Engeland, de rivier Peiho opstevenende om zich naar Peking te begeven, met kanonschoten zijn begroet. Drie Engelsche oorlogschepen zijn in den grond geboord en zestien officieren gedood. De Engelsche admiraal is gewond. De twee ambassades hebben zich verpligt gezien terug te keeren.

TRIEST den 11 September.

De administratie der marine heeft besloten tot het aanbouwen te Pola van twee schroefstoomfregatten van 50 stukken en van 12 groote kanonneersloepen.

LONDEN den 12 September.

Koffij vast; Rio werd zeilende gedaan a 49/3. — Suiker met eenigen handel. — Rijst vast. — Thee ½ p. hooger. — Oliën. Raap- 37, Lijn- 28/9, Palm- 45/6 — Talk 57/6, op levering 58/. — IJzer 52/6. — Granen. Tarwe flaauw. Gerst vast. Haver zeer flaauw met grooten aanvoer. — Boter. Friesche 118, Groninger 74, Zwolsche 106 en Kamper 110.

Ter Veemarkt waren heden aangevoerd 5290 Runderen, 130 Schapen en 220 Kalveren. Prijzen onveranderd, behalve van Schapen, die veel lager zijn.

LIVERPOOL den 12 September.

Katoen. Heden werden afgedaan 5500 b.

BERLIJN den 12 September.

Rogge per Sept./Oct. 36¾ th.; per Voorjaar 38½ th.; Olie per Sept./Oct. 10¼ th., Voorjaar 10¾ th.

ANTWERPEN den 12 September.

Koffij vast. — Suiker flaauw. — Granen. Witte Tarwe *f* 10⅝, Roode dito *f* 11¼. Rogge *f* 6¾.

MADRID den 10 September.

Spanje 1¾ pc. 34.55; dito 3 pc. 44.50.

PARIJS den 12 September.

Fransch 3 pc. 68.50 a 68.35; dito 4½ pc. 94.25. Cred. Mob. 800. Spanje 1¾ pc. 34¼; dito Binnenl. 3 pc. 44.

LONDEN den 12 September.

De 3 pc. Gecons. 95¼. Rusland 4½ pc. 99. Spanje 1¾ pc. 34⅝; dito Buitenl. 3 pc. 46½; dito Cert. 4⅝; dito Amort. 11¼. Portugal 3 pc. 46. Mexico 3 pc. 21⅞ a ¼. Venezuela 4½ pc. 27; dito Uitgest. 14¼. Holland 2½ pc. 65¼. Illinois Shares 61; dito Bonds 7 pc. 80.

FRANKFORT den 12 September.

Metalliek 5 pc. 57; dito Nationale 61½. Spanje 1¾ pc. 33½; dito 3 pc. 42¾.

ANTWERPEN den 12 September.

Spanje 1¾ pc. 33¾; dito Binnenl. 3 pc. 43¾. Metalliek 5 pc. 59; dito Nation. 5 pc. 63¼.

BINNENLAND.

's GRAVENHAGE den 12 September.

Z. M. de Koning wordt morgen middag, omstreeks 12 ure, per extra trein van HD. buitenlandsche reis in de residentie terug verwacht.

— Gisteren middag heeft er bij Z. K. H. den Prins van Oranje een luisterrijk diner plaats gehad, hetwelk werd bijgewoond door Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden en den Keurvorst van Hessen.

HH. KK. HH. Prins en Prinses Hendrik der Nederlanden zijn heden middag ten 12½ ure per gewonen spoortrein van Soestdijk in de residentie teruggekeerd.

— H. K. H. Prinses Frederik heeft aan een aantal behoeftigen van Wassenaar onderstand doen uitreiken.

— Men verneemt dat in het gebouw en in de zaal van de Tweede Kamer der Staten-Generaal wederom eene verandering is gebragt, ten gevolge waarvan Z. M. de Koning, HH. KK. HH. de Prinsen benevens HD. gevolg, bij de opening der gewone jaarlijksche vergadering op maandag 19 dezer van de linkerzijde van den troon, dus vlak over de publieke tribune, de zaal zullen binnenkomen. Er is tot dat einde een nieuwe toegang aan die zijde van de zaal aangebragt.

— Met leedwezen verneemt men dat de heer Wirtz, sedert een groot aantal jaren een der verdienstelijkste professoren aan de Koninklijke Muziekschool alhier, zich naar Duitschland met der woon zal begeven, tot herstel van zijnen door een noodlottig geval zoo zeer geschokten gezondheidstoestand.

— Heden wordt voor den Hoogen Raad der Nederlanden behandeld de zaak van het Openbaar Ministerie bij het kantongeregt te Zuidhorn, requirant van cassatie tegen een vonnis van het Kantongeregt aldaar, waarbij F. G. Datema en 40 anderen zijn vrijgesproken van de aanklagte van overtreding der verordening op het onderhoud der wegen in de gemeente Maarn. Door den heer mr. de Ranitz zijn voor de gerequireerden twee middelen van niet ontvankelijkheid aangevoerd en bepleit.

— De 's Gravenhaagsche Nieuwsbode meldt dat zij de, door een Belgisch blad, opgedischte mededeeling, als zou dat blad aan de Fransche Regering verkocht zijn, ook als iets nieuws vernomen heeft, en derhalve dat berigt bezijden de waarheid is.

ROTTERDAM den 12 September.

De in dit N.° voorkomende depêche, behelzende berigten uit Batavia dd. 25 julij, werd zondag voormiddag bij ons ontvangen en is onmiddellijk aan diegenen toegezonden welke, zoo binnen als buiten de stad, hebben ingeteekend, om telkens de depêche uit Batavia terstond bij de ontvangst te bekomen. De gelegenheid om daarop in te teekenen blijft voortdurend open gesteld.

Het bevreemde ons niet deze gisteren morgen door ons verspreide depêche heden in de Nieuwe Rotterdamsche Courant opgenomen te zien, maar wèl dat zulks was geschied met bijvoeging dat die depêche bij de N. R. C. *van Marseille* was ontvangen.

Aanstaanden donderdag den 15 dezer, des middags ten 1½ ure, zal de Gemeenteraad alhier eene vergadering houden, die, zoo noodig, vrijdag den 16 dezer, des avonds ten 6½ ure, zal worden voortgezet, waarin de volgende zaken ter tafel zullen worden gebragt: Mededeeling van ingekomen stukken; deliberereren over de daarstelling van het schoollocaal in de Leeuwelaan; voortzetting der deliberatien over de concept-verordening betrekkelijk eene plaatselijke directe belasting.

Ook van H. K. H. Prinses Frederik der Nederlanden is, naar wij vernemen, voor de voorgenomen verloting ten behoeve der Werkinrigting voor blinden alhier, eene prachtige bijdrage ontvangen, bestaande in twee fraaije porseleinen beelden.

Door Z. M. zijn benoemd: tot plaatsverv. kantonr. te 's Gravenhage, mr. A. M. van Stipriaan Luiscius, adv. aldaar, en mr. B. L. Rasch, thans plaatsverv. van den kantonr. te Voorburg en adv. te 's Gravenhage; en tot plaatsverv. van den kantonr. te Voorburg, mr. W. Hoijer, adv. te 's Gravenhage.

Bij Koninklijk besluit is aan den gepensioneerden kapitein der infanterie van het leger in Nederlandsch Indië C. F. J. Kern verleend de titulaire rang van majoor.

Een telegram, gedagteekend Batavia 25 julij 1859 meldt:

„ De Sultan van Bandjermasin heeft afstand gedaan van den troon en bevindt zich thans te Batavia." (*St. Ct.*)

De Minister van Marine heeft ter kennis van belanghebbenden gebragt, dat eene punt van de vlakte van Ooltgensplaat, naar het Hellegat uitstrekkende, zich heeft overgeworpen tusschen de zwarte tonnen n.° 3 en 4, welke punt alsnu wordt aangewezen door eene zwarte ankerboeivormige ton, peilende het licht van Ooltgensplaat tegen den zuidkant van het fort en den westelijken molen van Princenland, tegen den westkant van den meestoof aldaar, zoodat thans vijf zwarte tonnen langs dat vaarwater worden gevonden.

Dezelfde Minister heeft ter kennis van belanghebbenden gebragt, dat de lichtopstand aan het einde van de Dordsche Kil in den nacht van den 9 op den 10 dezer door brand is vernield geworden, en dat maatregelen genomen zijn, om zoo spoedig mogelijk in een hulplicht aldaar te voorzien.

Beroepen: tot predikant bij de Evang. Luthersche gemeente te Kampen ds. J. W. Beversen, pred. te Harlingen.

Bij de Christelijke Afgescheiden gemeente te Kockengen is beroepen ds. A. de Visser, predikant te 's Gravendeel. — Ds. J. Beijer, pred. te Leeuwarden, heeft voor het beroep naar Meppel bedankt.

— Gisteren nacht is de vuurbaak op den zoogenaamden Mariapolder aan het einde der Dordsche Kil (noordzijde) afgebrand. Des avonds ten 11 ure begonnen, woedden de vlammen tot den volgenden dag des middags ten 4 ure voort. Wel was men dadelijk met bluschmiddelen in de weer geweest, maar het houtwerk van de baak, dat met eene dikke laag teer was bedekt, maakte alle pogingen vruchteloos.

— Te Schiedam heeft de openbare verkoop plaats gehad van de Rotterdamsche poort met de daarnevens staande stallen, ten einde te worden afgebroken. Een en ander is gekocht door den heer J. Goebel aldaar, voor *f* 660.

— Een ingezetene te Beverwijk heeft concessie gevraagd tot oprigting eener gazfabriek.

— Zr. Ms. schroefstoomschip het Loo, kommandant luitenant ter zee 1ste klasse J. van Gogh, liggende ter reede van Texel, is eergisteren door den directeur en kommandant der marine afgemonsterd en is met gunstige gelegenheid heden naar Oost-Indië vertrokken. Met gemelden bodem wordt 12½ millioen zilvergeld naar Oost-Indië overgevoerd.

— Wegens het ongunstige weder is ll. donderdag in het kamp bij Zeyst niet gemanoeuvreerd. Om gelijke redenen hebben de evolutien in het vuur ook vrijdag geen plaats gehad, doch zullen heden worden gehouden. Ll. vrijdag werd men bij het tirailleren door eene regenbui overvallen, zoodat met den meesten spoed het terrein werd ontruimd. Ofschoon het voortdurend slecht weder blijft en het des morgens en des avonds bijzonder guur is, laat de gezondheid der manschappen niets te wenschen over.

De dag van gisteren was een der minst aangename voor de bezoekers van het kamp bij Zeyst. De godsdienstoefening, ten 9 ure aangevangen, werd door guurheid en regen gestoord en zoo kortstondig mogelijk gehouden. De troepen, in groot tenue derwaarts getrokken, kregen onmiddellijk bevel zich in de jassen te kleeden, en werd tevens de groote parade afgekommandeerd. Na den middag, toen het weder gunstiger was geworden, heerschte algemeen de gewone kampvrolijkheid. Muziek en zang hoorde men tot laat in den avond.

— Ll. vrijdag ontstond brand in de droogkamer van den blaauwverwer en drukker Pasker te Enschedé. Men was de vlammen spoedig meester; min of meer 40 gedrukte katoenen stukken zijn verbrand.

— Ll. donderdag ontstond brand in de woning van den bakker en winkelier Dolstra bij Hardenberg, welke brand zoo hevig toenam dat in korten tijd huis met inboedel, benevens de belendende bakkerij in de asch is gelegd; alleen het vee, bestaande uit twee koeijen, heeft men kunnen redden.

— Voor eenige dagen bevond zich aan de herberg de Kroon, tusschen Zwolle en Kampen gelegen, een man uit laatstgenoemde plaats, die den ouderdom van 102 jaren heeft bereikt. Deze grijsaard, die nog eene voor zijnen leeftijd goede gezondheid geniet, heeft deze wandeling van ongeveer 1½ uur hoofdzakelijk ondernomen om eenige ligchaamsbeweging te genieten.

— Ll. vrijdag heeft te Leeuwarden de aanbesteding plaats gehad van de volgende kunstwegen: In Ferwerderadeel ter lengte van 10,100 el, aangenomen door A. B. van Tienhoven te Werkendam, voor *f* 45,800; in Dantumadeel, ter lengte van 14,730 el, aangenomen door P. van Wijngaarden IJz., te Sliedrecht, voor *f* 74,600; in Tietjerksteradeel, ter lengte van 8776 el, aangenomen door P. Doorenbos te Oldenboorn, voor *f* 47,100.

— Thans is door Z. M. bepaald, dat de twee eskadrons van het 4de reg. dragonders, te Leeuwarden in garnizoen, naar 's Hertogenbosch zullen worden verplaatst, zullende het eskadron, dat van daar in de legerplaats te Zeist gestationeerd is, den 15 dezer maand (tijdstip dat alle troepen van daar hunne respective garnizoenen zullen rejoigneren) onmiddellijk naar zijne nieuwe standplaats 's Hertogenbosch vertrekken.

— Naar men verneemt zal eerstdaags den ingezetenen der gemeente Harlingen ter onderteekening worden aangeboden een adres aan Z. M. den Koning, dat het Z. M. moge behagen den aanleg van den Noorderspoorweg zoo veel mogelijk te bespoedigen. Men vertrouwt dat hieraan zoo algemeen mogelijk zal worden deelgenomen.

— Eergisteren werd door de leden van het mobiel bataillon Groninger schutterij het 25jarig herinneringsfeest van hunne terugkomst uit het leger binnen Groningen gevierd. Ten 4 ure trok de dienstdoende schutterij de feestvierenden, die zich te Helpman vereenigd hadden te gemoet, om hen in hun midden op te nemen en zoo den intogt in de stad te doen. Bij hunne aankomst in Helpman werden de oude krijgers toegesproken door den majoor-kommandant der schutterij jhr. de Fremery, en het vaandel hierop aan hen overhandigd, waarna de heer L. Beening, als tolk zijner wapenbroeders, in bezielde taal antwoordde. Beide toespraken werden door een luid hoera en leve de Koning gevolgd. De trein, waaraan zich een 50tal oud-onderofficieren had aangesloten, trok tegen 6 ure onder het spelen der muziek en begeleid door eene groote menigte de stad binnen. De feestgenooten waren in het zwart gekleed en versierd met een oranjestrik, allen gedecoreerd met het groot Metalen Kruis. Na hunne route door de stad trokken zij, langs het front der schutterij, de rijk met trofeën en vlaggedoek versierde zaal van den kastelein Tiddens binnen om daar den avond verder in gulle vrolijkheid door te brengen.

— In eene aankondiging van de uitgevers Longman en Co. te Londen leest men dat eerlang het licht zal zien: „ A book of Emblems, entitled Moral Emblems from Jacob Cats and Robert Farley, with aphorisms, adages and proverbs of all nations." Het werk zal versierd worden met houtgravuren naar de plaatjes in de werken van Cats voorkomende en talrijke vignetten. De uitgevers vertrouwen dat het Engelsche publiek dit werk met genoegen zal ontvangen, „ daar de zinnebeelden en andere werken van Jacob Cats sedert twee eeuwen in ieder huis in Holland eene plaats vonden en ook bij onze (Engelsche) voorouders gunstig stonden aangeschreven wegens de zedeleer

daarin vervat en de geestige teekeningen waardoor Adriaan van der Venne die zedelessen illustreerde."

— De Braziliaansche oorlogskorvet Bahiana, kommandant d'Houdain, laatst komende van het Nieuwe-Diep, is den 10 dezer ter reede van Cuxhaven geankerd.

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM den 12 September.

OVERLEDEN: L. Grootedorst, jm., 79 j. — J. van Mindeno, d., 11 m. — A. J. Visbach, z., 3 m. — A. C. Maas, jd., 20 j. — A. Bennett, jm., 36 j. — J. van IJzeren, wedn. van E. M. de Groot, 67 j. — J. Bubberman, man van H. Sik, 34 j. — C. Timmermans, wed. D. Binee, 46 j. — E. Selie, d., 1 j. — W. de Koning, man van J. Berman, 47 j. — M. van Bergem, man van J. Fontein, 34 j. — A. L. Sander, wed. N. Snoek, 60 j. — E. Foks, vrouw van L. de Wit, 20 j. — C. Jacobs, vrouw van A. van Oudenhove, 33 j. — M. van Hilte, vrouw van J. Bos, 55 j. — J. Content, z., 6 j. — H. Wijnekes, z., 2 m. — A. Breedvelt, jd., 35 j. — J. C. Steevens, d., 7 j. — J. de Klerk, jm., 28 j. — L. Dubbeld, z., 1 j. — A. M. Groen, z., 1 j. — P. van Bommel, vrouw van C. H. Otting, 41 j. — L. van der Wal, man van G. C. Gadron, 56 j. — J. Kempers, d., 4 j. — J. F. D. Rennooy, z., 2 j. — A. C. Kamen, d., 2 j. — L. Wijtmans, man van C. Hoogtijling, 63 j. — J. Hogerheyde, man van E. Elfrink, 46 j. — P. Smaling, z., 4 j. — M. C. Cording, vrouw van C. Mussert, 28 j. — J. F. Aalhuizen, verlaten man van A. van der Gaag, 54 j. — J. Leenheer, wed. L. van den Brink, 70 j. — G. Nijhof, d., 1 j. — C. J. Madern, wed. L. 't Hoen, 59 j. — J. de Neef, d., 5 j. — J. C. Weeda, z., 10 d. — J. Schrammeijer, z., 2 m. — E. M. van Horik, d., 1 m. — P. E. Jongkees, d., 1 j.

BEVALLEN: E. Zaaijer, geb. de Ridder, levenl. z. — C. D. van Lit, geb. Meijer, z. — J. G. Braun, geb. Verheugen, d. — H. Korll, geb. Bouwes, d. — B. Fierlier, geb. van der Kruk, d. — M. van Beers, geb. Butselaar, d. — J. M. P. van Beynen, geb. Klaren, d. — M. A. Bouvet, geb. Zoutewelle, d. — A. van Ekelenburg, geb. Maat, d. — A. Feytel, geb. Maarsman, d. — B. van Roon, geb. Beurze, z. — C. M. Karpesteyn, geb. Bakx, z. — A. Tepas, geb. Oosterbeek, d. — A. Lindeman, geb. Bunning, d. — A. M. M. de Bont, geb. Hoeben, d.

Prijzen der Buitenl. Coupons

en UITGELOTE OBLIGATIEN.

AMSTERDAM den 12 September.

Metalliek	f —.—	Sp. Piasters	f —.
idem Nationale ..	- —.—	" Coup. per fr.	- —.
Napelsche	- —.—.	Hamb. Russen ..	- 32¾.
Div. Eng. in £...	- 11.62½.	Russ. in Zilv. R.	- 33¼.
Eng. Russen	- 11.75.	Poolsche in fl...	- 26.
Fransche	- 55¼.	Coup. Port. 1 Jan 1848 per £ 2.	- —.—
Belgische	- 55¾.	Papier Roeb....	- —.—
Pruissische	- 34¾.		

Beurstijdingen.

ROTTERDAM den 12 September.

			k.	h. k.	gebl. k.
Nederl...	Werk. Schuld. 2½ pct.		64½		
"	dito dito 4	"	98½		
"	O.-Ind. Leen. 4 pCt.		97¾		
Spanje,..	Oblig. 3 nu 1¾	"	33¾		
"	Binnenl. a 6/m. 3	"	42¾	42⅞	42¾
Portugal,	Oblig. 1853....3	"	44⅝		
"	Obl. 1859... 3	"	43⅛		
Rusland,	Obl. 1798/18165	"	104		
"	bij *Stiegl.* 1855.5	"	100½		
"	Spoorw. Aand. f	"	223½	223¾	223½
Pruissen,	Obl. 5	"	100¾		
Oostenr.,	Metalliek 2½	"	29⅝		
"	Oude 5	"	55⅜	55⅞	55⅞
"	Nationale 5	"	59	59½	59⅜

De beurs verkeerde heden voor alle fondsen in lustelooze stemming, de prijsverlaging, ofschoon voor enkele soorten niet belangrijk, was echter op Oostenrijksche wederom niet onaanzienlijk; de handel was hierin als ook in Spaansche fondsen zeer levendig.

Het Commité der Effectenhandelaren,
H. A. MARCELIS, Secretaris.

Laatste prijzen ten 3 ure: Spanje, binnenl. 3 pc., 42⅝; dito Cert. Coupons, 4⅝. Rusl., Spoorweg-Aandeelen f 236, 5 pc., f 223¼, f 223½, gebl. f 223¼. Oostenrijk, Metallick, 2½ pc., 29½, 29¾, gebl. 29½; dito Nationale, 5 pc., 58⅞, 59, gebl. 59.

AMSTERDAM den 12 September.

			l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl....	Werk. Schuld 2½ pCt.		64⅝	64¾	64¾
"	dito dito 3	"	78	78⅛	78⅛
"	dito dito 4	"	98⅝	98¾	98¾
"	Amort-Synd... 3½	"	95		
"	Handel-Maats. 4½	"	125½	126	125½
"	O. I. Leening 4	"	97⅞		
"	Leen. Holl. Sp. 4½	"			
"	Rijn-Spoorw... 4½	"			
"	Maats. v. Weld. 4	"			
België,...	Cert. *Rothsch.* 2½	"			
Frankrijk,	Certificaten 3	"			
Spanje,..	Buitenlauds. .. 1¾	"	33⅞	34 1/16	34
"	dito 3	"	45¼	45½	
"	Binn. a f 60003	"	42¾	43⅛	42 13/16
"	Amort. Schuld		10 15/16	11¼	11
"	Bew. v. Coup		4¾		
Portugal,	Oblig. .... 3 pCt.		44⅜	44½	44 7/16
"	dito 1856/57 .. 3	"	43	43 3/16	43 1/16
"	dito 1858/1859		42⅞	43 1/16	43
Rusland,	Obl. *Hoveen C.* 5	"	104¼	104½	
"	dito 1828/29 .. 5	"	102¼		
"	Cert. 1831/33 .. 5	"			
"	dito 1840 4	"			
"	dito *Stieglitz* .. 4	"	83½		
"	dito d.° Nieuwe 5	"	93½		
"	dito d.° 1855 N. 5	"	100½	100 11/16	100½
"	dito te Londen 4½	"			
"	dito v. Assign. 6	"	64½	64 11/16	
"	Inschr. dito ... 6	"			
Polen	Aand. 1835 .... f		155½		
"	Obligatien ...... 4 pCt.		79 1/16	79¼	
Pruissen,	 5	"	100½		
"	Aand. 1854, 3½	"			
Oostenr.,	Obl. *Goll en C.* 5	"			
"	dito dito 4	"			
"	dito Met. Oude 5	"	52⅝	54¾	53
"	dito N. te Ams. 5	"	71½	73½	71½
"	dito Nat. Met. 5	"	57	58⅞	57¼
"	dito Metall 2½	"	28¼	28¾	28⅜
"	Wen. Ad. fl 2504	"	260	267	
Brazilië,	1824, £ 100, 5	"	99		
Equador,	£ 100 1	"	15	15¼	
Venez., ..	Obligatien 3	"	26⅛	26⅜	
"	Uitgestelde 1½	"			
Grenada,	Obligatien 3½	"	15 5/16	15½	
"	Uitgestelde		4¾	4 15/16	
Mexico,..	Obligatien 3	"	19½	19 13/16	
Illinois,	 7	"	81¼	81½	

Ned. Bank, 4 pc., 165. Portugal, Uitgest., 30½. Rusland, Spoorw. Actien, volgef., 5 pc., 223, 223¾. Weener Bankactien f 812, f 815. Denemarken, Oblig. te Londen, 5 pc., 99½. Brazilië, 1858, 4½ pc., 91⅜, ½. Galvest. 55½, 56. N. Rnssen 64½, ⅝.

Beleening 3 pc., Prolongatie 2½ pc., Disconto 3 pc.

Binnenlandsche fondsen nagenoeg onveranderd. Van buitenlandsche waren vooral Oostenrijksche, ten gevolge van lager afkomende koersen aan Duitsche beurzen merkelijk lager. De meeste anderen deelden in die achteruitgaande beweging.

Laatste prijzen ten 5 ure: Holland, 2½ pc., 64¾. Spanje, 1¾ pc., 34; dito Binnenl., 3 pc., 42 13/16. Oostenrijk, Metall., 5 pc., 53⅛; dito Nat., 5 pc., 57⅛.

PARIJS den 10 September.

Frankrijk 3 pc. a cont. 68.50; dito op ult. 68.30, 68.60, 68.55; dito 4½ pc. a cont. 94.75; dito op ult. —; Fransche Bankactien —; Cred. Mob. 802.50, 806.25. Rusland 4½ pc. —; dito Spoorweg-Aand. 500. Napels 5 pc. —. Spanje 1¾ pc. 34½; dito buitenl. 3 pc. nieuwe 44¾; dito binnenl. 3 pc. 44⅛; dito Passive 11¾.

De fondsen openden heden zeer flaauw, maar hebben zich later weder verbeterd, zoodat de 3 pcts. Fransche fondsen slechts 5 centimes lager sloten dan gisteren.

LONDEN den 10 September.

3 pc. Cons. cont.	95⅜ a	95⅝	3 pc. Peru. ...	71	a	72
id. id. op tijd	95½ -	95⅝	4½ pc. id. Uitb.	81	-	83
5 pc. Oostenrijk	75 -	80	id. te New-Y.	78	-	80
4½ pc. België..	97 -	99	3 pc. Portugal.	45½	-	46½
5 pc. Braz. 1824	102 -	104	5 pc. Rusland .	108	-	110
id. 1829/39 ...	— -	—	4½ pc. idem ex c.	99	-	100
id. 4½ pc. 1852	94½ -	95½	3 pc. Spanje...	45½	-	46½
idem 1858....	94½ -	95½	1¾ pc. idem...	34¼	-	34¾
6 pc. Buen.-Ayr	75 -	77	idem Amort. ..	11	-	11¾
6 pc. Chili....	103 -	105	id. Cert. Coup.	4¼	-	4¾
3 pc. idem....	71 -	74	5 pc. Sardinië.	85	-	87
3 pc. Denemark	98 -	102	6 pc. Turkije..	82½	-	83½
3 pc. idem ...	— -	—	idem Nieuwe..	69½	-	70½
2½ pc. Holland.	65½ -	66½	4 pc. idem....	102	-	103
4 pc. idem....	101 -	102	3 pc. Venezuela	27¾	-	28¼
Ecuador......	15 -	16	idem Uitgest..	14¾	-	15¼
id. Land-warr.	3½ -	4½	Wissel Amst. krt.	11.14	a	15.
3½ pc. Grenada.	17 -	18	idem 3 m.	11.16	-	16½.
id. Uitgestelde	5 -	5½	id. Rott. 3 m...	11.16	-	16½.
3 pc. Mexico.	20¾ -	21½	id. Parijs kort....	25.7½	-	15.
4½ pc. Peru...	90½ -	91½	idem 3 m.....	25.35	-	37½.

De stemming was heden vrij gunstig.

Officiële Wisselkoersen.

ROTTERDAM 12 Sept.

2 maanden.		Kort.
Londen...	11.65	11.68¾
d.° 3/m.	11.62½	—
Parijs ..	55½	55¾
d.° 3/m.	55⅜	—
Bordeaux.	55¼	55½
Genua...	45	—
Livorno..	38¼	-
Napels ..	79	—
Petersb. .	168	—
Hamburg.	35⅛	35 3/16
d.° 3/m. .	35 1/16	—
Antwerp .	—	1½ v
6 weken.		**Kort.**
Frankfort	99¾	—
Augsburg	99	—
Weenen..	94	—
Triest. ..	93¾	—

Disconto 3 en 3½ pc.

AMSTERDAM 12 Sept.

2 maanden			zigt	
Londen. .	11.65	g	11 70	g
Parijs. . .	55 7/16	g	55 13/16	g
Bordeaux.	55	g	—	g
d.° ½ m.	55½	g	—	g
Genua . .	45¼	g	—	g
Livorno. .	38¼	g	—	g
Napels . .	79	g	—	g
Hamburg.	35 1/16	g	35¼	g
3 maanden.			**Zigt.**	
Madrid . .	238	g	—	g
Cadix. . .	240	g	—	g
Sevilië . .	237	g	—	g
Bilbao . .	237	g	—	g
Lissabon .	40⅜	g	—	g
Porto. . .	40¼	g	—	g
Petersb. .	167	g	—	g
6 weken.			**Zigt**	g
Weenen ..	93	g	—	g
Augsburg	99	g	—	g
Frankfort.	99¾	g	—	

Rotterdam ½

Handelsberigten.

ROTTERDAM den 12 September.

Van HUIDEN kwamen de volgende afdoeningen tot ferme prijzen tot stand. 10,000 O. I. per Henriette en 743 dito per Agamennon.

GRANEN, ZADEN enz. Tarwe: Jarige Zeeuws., Vl. en Overm. 10 a 20 c. hooger met willige koopers op het laatst der markt; goede en puike f 8.50 a f 9; mindere f 7.50 a f 8.25; Nieuwe dito, de enkele puike partijtjes, f 8.25 a f 8.70; de overige afwijkende kwaliteit f 6.75, f 7.75; Roode en Poolsche vond tot vorige prijzen meer vraag: 162 ℔ Oude witb. Pools. f 370; 160, 162 ℔ jar. Hoogl. Kl. f 295; 160 ℔ N. dito f 270; 163 ℔ jar. Kleef f 290; 163 ℔ dito in zakk. f 285; 163, 164 ℔ dito Bov. Ris f 270, f 275; 162 ℔ N. dito f 260. Rogge. Nieuwe Overm., Zeeuws, en Vl. 20 c. hooger: f 5.70 a f 6.30; voorts 152, 154 ℔ Dantz. f 185, f 187; 153 ℔ jar. dito f 190; 150 ℔ blanke jar. Belg. f 195; 144 ℔ Petersb. f 162. Gerst. Zeeuws., Vl. en Overm. Winter f 4 a f 5.50; dito Zomer f 4 a f 4.90. Haver. Zeeuws. en Inl. Korte f 3 a f 4.50; dito Lange f 2.10 a f 3.40. Boekweit, op 140 ℔ N. Noordbrab. f 177; jar. Rijn f 158; N. dito f 175; Elve f 175, f 178; Holst. f 145, f 148, f 149, f 150, f 175, f 178. Erwten. Zeeuws. Groene f 7.50, f 8.25; groote dito f 8.50, f 11.25. Boonen. Zeeuws. en Walch. Witte f 9, f 9.75; dito Bruine f 9, f 10 dito Paardenboonen f 6.50, f 7. Koolzaad. puik Zeeuws. gestort £ 55; voorts in zakken: Zeeuwsch £ 53, 54; gering dito £ 43, gewoon Altena £ 50. Kanariezaad f 10, f 11.25.

MEEKRAP redelijk geveild en iets hooger gehouden; kooplust gering; Nieuwe Onberoofde 21½ a 23.

SCHIEDAM den 12 September.

GRANEN. Rogge. Van de geveilde partijen Stockholm, Archangel en Petersburg, zijn enkele kavelingen verkocht; van de Stockholm op 145 ℔ f 155 a f 157 cont., van de Archangel op 144 ℔ f 155 cont., en is verder opgeh.

MOUTWIJN per Ned. Vat zonder fust	f 14.75.
JENEVER, " " " " "	- 20.25.
Amst. proef, " " " "	- 21.50.

alles zonder de belasting.

SPOELING, per Ketel .... - 0.80.

AMSTERDAM den 12 September.

SUIKER. Heden werd de afdoening bekend van 839 kranj. Java, per Eva Johanna, n.° 13½, tot f 2 onder Julij, van boord te ontvangen.

TABAK. Heden werd de verkoop bekend van 35 v. Maryland via Havre en zijn uit de eerste hand afgedaan 50 v. dito per David Steward.

VETWAREN. Zuidzee Traan f 33½; Robbentraan f 35; Astracan Traan f 31; O. I. Traan f 31; Levertraan. Br. f 40 a f 42, bl. f 50 a f 52; Ansjovis. 1859r f 8; 1858r f 9; Rondvisch per 50 Ned. ℔ f 13.

GRANEN. Tarwe tot nagenoeg vorige prijzen met iets meer handel: 132 ℔ O. witb. Poolsche f 320; 132 ℔ Jar. bonte dito f 305; 132 ℔ mindere dito f 285; 129 ℔ ger. dito f 255; 129 ℔ O. roode Amerik. f 248; 129 ℔ O. dito Nassau f 270; 160 ℔ Jar. Bovenl. 270; 158, 160 ℔ N. dito f 255, f 260. Rogge met goeden handel. Gedr. iets lager, ongedr. wat hooger: 115. 116. 117, 118 ℔ Petersb. f 153, f 155, 157, f 159; 118 ℔ mindere dito f 157; 128 ℔ Pruissische f 188; 126 ℔ dito f 184, f 185. Gerst en Haver zonder handel. Boekweit onveranderd: 118 ℔ Holst. f 166; 117 ℔ Rostocker f 155.

ZADEN enz. Koolzaad, Rubs £ 50½. Lijnzaad flaauw: 109, 110 ℔ Bombay f 320. Raap- en Lijnolie vast: op 6/w. f 35¼; Vlieg. f 34; 1 Oct. f 33¾ a f 34; 1 Nov. f 34 a f 34¼; 1 Dec. f 34¼ a f 34½; 1 Mei f 35¼ a f 35½. Lijnolie: op 6/w. f 34½; Vlier. f 33¼; 1 Oct. en Nov. f 33; 1 Dec. f 32½. Hennepolie: op 6/w. f 37½. Raapkoeken per 1040 stuks f 60 a f 64. Lijnkoeken per 104 stuks f 9 a f 11.

De marktnotering was heden als volgt:

HOOI. Langstraats f 14 a 16½	STROO. Rogge ... f 12½ a 15½
Kamper-Eilands.. " 13 - 15½	Tarwe .... " 12 - 15
Koe .... " 9 - 13	

VEE. Runderen 1ste kwal. f 190 a f 230, 2de kwal. f 170 a f 210 en 3de kwal. f 150 a f 190; Melk- en Kalf-Koeijen f 100 a f 170; Schapen f 22 a f 28; Varkens 38 a 42 c. per Ned. ℔.

LONDEN den 10 September.

TALK. De markt is een weinig vaster en men noteert: P Y C disp. 57/6, Sept. 57/6, Oct./Dec. 58/, Dec. 58/3.

LIVERPOOL den 10 September.

KATOEN. De markt is weinig veranderd, maar de vraag bepaalt zich zoo geheel tot middl. Amerik. soorten dat andere bijna onverkoopbaar zijn. Suratte was een weinig dalende met zeer veel aanvoer. — QUERCITRON noteert men: Baltimore 9/, Philadelphia 8/6 a 9/3. — ASSCHEN zeer weinig gevraagd maar prijshoudend. Pot- 26/, Parel- 28/. — TALK. Voor consumtie is zeer weinig vraag, maar de prijzen van Russische worden door de speculatie opgedreven; PYC 56/6 voor Oude, 57/ a 57/6 voor Nieuwe; Amerik. 55/3 a 56/. — TERPENTIJN, 600 vaatj. bedongen 8/4½. — HARST weinig gevraagd; bruine 3/10 a 3/11; middel 4/6 a 6/. — RIJST met redelijk veel handel en iets vastere prijzen. — KOLENVRACHTEN. Naar de Kaap de Goede Hoop 37/6 a 40/, Panama 45/, Ceylon 37/6, Bombay 36/ a 37/6, Calcutta 35/, v. Card'ff naar Calcutta 40/, Aden 45/, Singapore 37/6 a 40/6, Suez 55/ a 57/6, Hong Kong 50/ a 51/, Shanghai 52/6, Sydney en Melbourne 40/, San Francisco 45/.

ANTWERPEN den 10 September.

KOFFIJ. 446 b. St. Domingo op levering bedongen 36¼ c., en 93 b. dito geh. prijs. — GRANEN stil maar prijzen onveranderd. — RIJST. Omzet 1800 b. Jarige Bassein. — SUIKER. Geraffin. Men meldt ons den verkoop van 20/m. kil. Syroop R B A. en van 15 v. Russ. POTASCH.

Scheepstijdingen.

Brouwersh.
11—12 sept. Niets gepass.
(11 NW; 12 N t. O—NW)

Hellevoet. *Aang.*
10 sept. *Vriendschap*, Visser, Nerva
11 *Schiedam* (st.), Londen
Gouverneur v. Swieten, v. d. Harst, Padang
Justitia, Dieckmann. Altona
Isabella, Harley, Boness
Louise (st.), Grangem.
John G. Coster, Hamlin, Baltimore
Stranger, Cooper, Sunderland
12 *Admir. Ver-Huell* (st.), Havre
Brother's Success. Hobart, Rochester
Therese (st.), Grangem.
Eider (st.), Hartlep.
Vertrokken.
11 *Levant* (st.), Havre
Elve (st.), dito
Fijenoord (st.), Londen
Pomona, v. d. Sloot, Gibraltar
Sophia, v. Laten, St. Pet.
Maroim. Kuiper, dito
Zeilklaar.
Jan de Witt, Guyt. Batavia
Trio, Hamann, Valparaiso
Gitana, Schots, Quisembo
Macaulay, Rodgers, New-York
Maria, Califano, Messina
Caronte, Paturzo, Napels
Mary, Bird, Liverpool
(11 W—W t. N; 12 W)

Brielle *Aangek.*
11 sept. *Prins v. Oranje* (st.), Duinkerken
Leo (st.), Londen
Ocean Queen (st.), Hull
Seahorse (st.), dito
12 *Earl of Auckland* (st.), Londen
Batavier (st.), dito
Norfolk (st.), Goole
Seine (st.), Havre
Vertrokken.
11 *Enchantress* (st.), Hull
Adm. Cator (st.), Hartlep.
(11 W N W; 12 N N W)

Maassluis (N. W.)
Aangekomen.
11 sept. *John & Charles*, Hopkins, Rochester

Vertrokken.
12 *George & Elizabeth*, Burdes, Sunderland
Reliance, Read, dito
Vigilant, Palmer, Hull
Fanny, Poppleton, Ipswich
Mary & Ann, Rust, Boston (Engeland)
Erwartung, Dittmer, Seaham
Jules, Michaud, Christiansand
Fortuna, Thomsen, avont. (w. kompasr.—N.W.)

Texel *Aangek.*
9 sept. *Livonia*, Lemmerhirt, Pernau
10 *Homer*, Hunter, Shields
Concord, Hales, Sunderl.
Isabella, Holbrook, Hartlepool
Sophie, Sörensen, Dantzig
Tetsia, Pluktje, Newc.
11 *Joh. Maria Christina*, Gorter, Batavia
Franklin, Lohman, Soerabaija
Zenobia, Carter, Yarmouth
12 *Diana* (st.), Londen
Vertrokken.
10 *Aurora* (st.), Londen
Lion (st.), Londen
11 *Odin* (st.), Koningsb.
12 Z. M. stooms. *het Loo*, komm. v. Gogh, O.-Ind.
Antilope, Gnodde, Trinidad
Emma, Hofkamp, Lond.
Maria, Molenaar, Yarm.
Odin (st.), Kopenhagen
(W. — W.N.W.—NW)

Vlie *Aangek.*
8 sept. *Tijd*, v. d. Meer, Dundee
Maria, de Boer, St. Pet.
Alida Elisabeth, Potjewijd, Nerva
Grietje, Burghout, Memel
Rieka, Puister, Koningsb.
Margrietha, de Jong, Gothenburg
9 *Baudina*, Helmers, Boness
Alida, Harding, Riga
Urania (st.), Koningsb.
Arendina Catharina, Leeuwes, Dantzig
Lubbegina, de Boer, Frederikstad
Johannes, de Boer, dito
Geerdina, Visser, dito

Vertrokken.
8 *Jacoba Lucretia*, Maas, Frederikstad
Haabet, Johnsen, Osterrisoer
9 *Pandora*, Joy, Newcastle
Elsina, Nanninga, dito
Burgemeester Huidekoper (st.), Hull
Alexandrine, Niemann, Riga
Marie, Klein, Stockholm
Vesta, Petersen, Christiania
Elisabeth Maria, Oldenburger, Frederikstad
Amstel (st.), Hamburg
Harmonie, Doewes, avontuur

Vlissingen *Aangek.*
9 sept. *Agnes*, Rening, Marianopel
President, Woller, Port-au-Prince
Sine Nomine, Haccou, Middlesbro'
10 *Flying Foam*, Liddell, Akyab
Danube, Coster, New-Orleans
C. A. Stamler, Hayden, New-York
Frederick William, Daniel, Rio-Grande
St. Olof, Knudsen, Archangel (om ord.)
11 *Joseph*, Ludwig, Havana

—o—

Ibraila *Vertr.*
29 aug. *Jeanne*, Kroon, Queenstown
Johanna, v. d. Baan, dito

Triest *Vertr.*
5 sept. *Diligentia*, Ruyl, New-York

Genua *Vertr.*
6 sept. *Johannes Hermanus*, Wijgers, Livorno

Marseille *Vertr.*
8 sept. *Elisabeth*, Mooi, Falmouth

Gibraltar *Aangek.*
28 aug. *Christian*, Filter, Livorno n. Amst.
3 sept. *Anna Paulowna* (st.), Amsterdam
Zeilklaar.
27 aug. *Vereeniging*, v. Noord, Mazagan

Bordeaux *Aangek.*
8 sept. *Ondine* (st.), Amst.
Vertrokken.
8 *Phénicienne*, Lorine, Amsterdam

Cork *Vertr.*
8 sept. *Triton*, (Ned. sch.), Cardiff

Liverpool *Uitgekl.*
9 sept. *Hermanna*, Pijbes, St. Petersburg
Navarino, Lucas, Dordt
In lading.
Apollos, Hochland, Stettin

Gloucester *Aang.*
9 sept. *Sicco*, Jonker, Venetië

Bij **Bristol** *Aang.*
9 sept. *Zwaantje Elisabeth*, Jager, Groningen n. Gloucester

Falmouth *Aangek.*
10 sept. *Westerwick*, Westermark, Batavia
Vertrokken.
9 *Hebe*, Falkenberg, (v. Soerab.) Stockh.
Gepasseerd.
10 *Sophia*, Lundquist, Batavia n. Hamburg

Deal *Aangek.*
10 sept. *Bellamy*, v. Driesten, Amst. n. Nantes
Gepasseerd.
8 *Brazilië Packet*, Nyman, Hull n. Rio-Grande
10 *Hendrika*, Lever, Amst. n. Nantes

Londen *Aangek.*
9 sept. *Alida Catharina*, v. d. Wal, Livorno
In lading.
Alberdina, Ouendag, Triëst en Venetië
Uitgeklaard.
Drewes Roemeling, v. Lier, Stettin

Gravesend *Aangek.*
9 sept. *Geertje Dijkstra*, Venenga, Galatz
Twee Gebroeders, Bossmak, Kroonstad
Brilliant, Lowe, Dordt

Sunderland *Aang.*
8 sept. *Klaartje*, de Ruiter, Rotterdam
Alarm, Parker, dito

Shields *Aang.*
8 sept. *Ann*, Tomlinson, Rott.
Jacoba, Schultz, dito
Patriot, Dixon, dito
Wright, Forest, dito
Hjalmar, Larsen, Dordt
Foyenlond, Foyen, dito
True Briton, Noble, dito
Clemens, Persoon, Zierikz.
Timbucto, Appleyard, Middelburg
Margaretha Hendrika, Datema, Dundee

Aberdeen *Aangek.*
7 sept. *Harmonie*, Kramer, St. Petersburg

Perth *Aangek.*
5 sept *Cornelia Jacoba*, v. d. Meer, St. Pet.
7 *Aaltje Pronk*, Schuur, Nantes

Hamburg *Aang.*
9 sept. *Snip*, Strijbos, Triest
Vertrokken.
8 *Stad Appingedam*, Bebingh, Dantzig

Op de **Elve** *Aangek.*
10 sept. *Alida Marg.*, Klein, Wick

Cuxhaven *Aang.*
9 sept. *Sirene*, Schippers, Terranova

Bremerhav. *Aang.*
9 sept. *Anna*, Staal, Stettin
10 *Johanna Maria*, Wolter, Delfzijl
Andreas, Huisman, Amst.
Christina, Leiss, dito
Maria Marg., Peters, d.°

Kiel *Vertr.*
8 sept. *Anna*, Janssen, Schiedam

Dantzig *Vertr.*
8 sept. *Regina Hillechina*, Scholtens, Amst.

Pillau *Aang.*
7 sept. *Lucia Jantina*, Lieffijn, Gloucest.
Vertrokken.
8 *Cornelia*, Meijer, Holland

Kroonstad *Aangek.*
3 sept. *Hendrika Marg.*, Korte, Liverpool
Vriendschap, Bieze, Bord.
Alleyonda Magrieta, Gort, Hamburg
Fortschritt, Rehbock, Rotterdam
4 *Jonge Walrave*, Gnodde, Livorno en Mentona
Jacoba Catharina, Nieveen, Newcastle
Geerdina, Nieboer, Alloa

Stockholm *Uitgekl.*
3 sept. *Twee Gebroeders*, Kooima, Holland

Christiania *Vertr.*
3 sept. *Morgenstjernen*, Schlytter, Holland

Christiansand *Aang.*
vóór 2 sept. *Arthur Honorine*, Hédant, Rott.

Randers *Aangek.*
6 sept. *Marie*, Svarrer, Amst.

Faaborg *Uitgekl.*
3-7 sept. *Frederik & Ane*, Svane, Holland

Assens *Vertr.*
6 sept. *Activ*, Resting, Holl.

Kopenhagen *Aangek.*
8 sept. *Sieke Wiersema*, Borst, St. Petersb. (vertr. n. Dundee)
Twee Gebr., Riensema, d.° (vertr. n. Amst.)
Marg. Hendrika, de Jonge, dito (vertr. n. dito)
Heiko Prins, Prins, dito
Gepasseerd.
8 *Tweelingen*, Poorta, St. Pet. n. Hamburg
Luna, de Vries, dito n. Londen
Alberdina, Deddes, dito n. dito
Meinkina, Oldenburger, dito n. Dundee
Argo, Brouwer, d.° n. d.°
Concordia, Klein, dito n. dito
Nieuwendam, de Jonge, dito n. dito
Juffer Grietje, Hazewinkel, dito n. Amst.
Gezina Jantina, Lohman, d.° n. d.°
Noordstar, Mooi, d.° n. d.°
Gezina Hendrika, v. Wijk, d.° n. de Maas
Zeelust, Holvast, dito n. Lossiemouth
Gezina Marg., Stenger, dito n. Aberdeen
Marg. Gezina, Stuit, Riga n. de Zaan
Gesina, Banting, dito n. Aalborg
Froukina Hillechina, Forma, d.° n. Londen
9 *Karsina*, Waterborg, dito n. Hamburg
Jeanne Agatha, Jager, dito n. Londen
Æolus, Dekker, dito n. Amsterdam
Eendragt, de Boer, d.° n. d.°
Antje Witsenborg, Poelman, d.° n. Rott.

Elseneur *Aangek.*
7 sept. *Catharina*, Rozema, St. Petersburg
Hendrika Marg., Glim, dito
Jacobina, Legger, dito n. Liverpool
Flecke Jouwer, de Weerd, Skelleftea n. Dordt

Holtenau *Aangek.*
6 sept. *Catharina Marg.*, Riebeling, Horsens n. Amsterdam
7 *Geerdina Harmina*, Zijlstra, Dantzig n. d.°
Courier, Helwege, dito n. Zwolle
Triton, Dahl, dito n. dito
Vertrokken.
6 *Abeldina*, Olthoff, Holl.

—o—

Aangek. Passagiers.

Te **Nieuwe Diep**, van Soerabaija, p. *Johanna Maria Christina*, k. Gorter: de heeren H. v. Dommelen, F. Lorch met echtgenoot en dochter; mevr. M. M. Smulders en kind.

—o—

Rivierberigt.

Rotterdam. Hoog water 13 sept.: 1ste getijde 4 ure 2 min.; 2de get. 4 ure 26 min.

Arnhem. Waterhoogte 10 sept. 0.85 el.

Keulen. Rijnhoogte 10 sept. 5 v. 8 d. en dan 11 sept. 6 v. Rijnl.

Aangekomen 10 sept.: Th. Kamp met 5783 ctr. en H. Kalfs met 3883 ctr., beiden van Rotterdam; J. Lenz met 2103 ctr. van Amsterdam.

Mannheim *Aang.*
7 sept. *Rijnstroom*, Reindorp, Amst.

Cargalijsten.

Rotterdam.

PADANG, Gouverneur van Swieten, A. v. d. Harst. — 2696 b. Koffij, 977 z. Sagomeel, 29 k. Parel-Sago, 901 b. Peper, 4 kranj. Gom-Elastiek, 10 pakk. Cassia, 49 st. Koeen 35 st. Buffelhuiden, 19 legg. Kokosolie en 3639 boss. Bindrotting, H. van Rijckevorsel; 202 b. Koffij. Order.

LONDEN, Earl of Auckland, W. W. Appleton. — 14 v. Wijn, Verwey en Co.; 5 z. Peper, Dunlop en Mees; 89 k. Wijn, Collings en Maingy; 16 v. Palmolie, 13 k. Olibanum, 25 k. Rozijnen en 5 b. Koopm., C. Hemmann en Co.; 6 k. Indigo, C. L. Roechling en Co.; 3 k. dito, C. L. Ringrose en Co.; 2 k. dito en 1 v. Salammonica, van der Kun en van Schelle, 10 v. Sulphate van IJzer, 1 k. Citric Acid en 6 v. Katoenolie, F. A. Voigt en Co.; 35 p. Koopm. en 1 b. Zijde, A. T. Sölling en Co.; 4 b. Vellen, Carp en Co.; 1 v. Cochenille, C. P. Sander en Co.; 3 t. Sapanhout, Schleuszner en Mangle; 200 Huiden en Balen, E. en S. en C. St. Martin en Co.; 1 boot Wijn, 3 b. Vellen, 1 b. en 1 p. Koopm. en 1 Stoel, Boomer en Co.; 1 k. Pennen, H. Braakman en Co.; 1 k. Pillen, P. A. van Es en Co.; 1 z. Beschuit, 1 rol Koopm. en en 1 p. Boeken, R. Twiss en Zn.; 118 z. Koffij, 20 k. Thee, 1 k. Gammoniac, 4 z. Galnoten, 1 k. Mostaard, 1 k. Pillen, 7 z. Peper, 15 z. Tapioca, 500 z., 10 v., 10 cer., 2 k. en 2 p. Koopm., Order.

Amsterdam.

BATAVIA, Dygden, Pettersson. — 3356 b. Rijst, 3558 b. Koffij en 12,021 boss. Bindrotting, Bunge en Co.

BATAVIA, Eva Johanna, de Boer. — 2031 kann. Suiker en 4823 boss. Bindrotting, Reederij van de Zeevaart; 68 k. Porselein en Schilderijen, 900 Buffelhuiden, Granpré Molière en Co.; 178 dito, Spengler en Co.; 460 Koehuiden, van Overzee en Co., te Rotterdam; 184 kann. Suiker, Trakranen en Co.; 155 k. Thee, Gebr. Hartsen; 1514 sch. Tin, N. H. M.; 469 kr. Suiker, 2043 Koehuiden, 181 b. Koffij en 75 k. Gom Damar, Order.

RIGA, Alida, Harding. — 850 tsw. Lijnzaad, 408 tsw. Hennepzaad, Order.

RIGA, Jacobus Antonie, Mellema. — 1 lading Vuren Kroonbalken, van Heukelom en Vollenhoven.

DANTZIG, Arendina Catharina, Leeuwes. — 4690 sch. Rogge, Order.

HAVRE den 8 September.

KATOEN blijft gevraagd en de omzet, die gisteren 1600 b. bedroeg, is heden 700 b. en 50 b. op levering. — KOFFIJ stil, 171 b. Manilla bedongen fr. 126. — Van SUIKER zijn 10 v. Antilles tot fr. 59, 40 dito tot fr. 63 en 900 k. Havana n.º 12 tot fr. 35½ afgedaan. — HUIDEN gevraagd en hooger. Omzet 1616 st. gedr. Montevideo tot fr. 155 a 160, 400 gez. dito tot fr. 82, 500 dito dito op levering tot fr. 82½, 3750 gez. Rio-Grande tot fr. 79 a 80 en 1000 dito dito tot fr. 79½. — PAARLASCH. 30 v. Amerik. bedongen fr. 41. — Van RIJST zijn verkocht 450 b. Moulmain tot fr. 14½, 1500 b. gep. tot fr. 14½ a 17½ en 375 b. dito Java tot fr. 21 a 23½. — WOL. Voor 11 b. Buenos-Ayres betaalde men fr. 1½ a 2¼. — CACAO. 100 b. Trinidad bedongen fr. 74 en 100 b. CUTCH fr. 39½. — GUANO. Men meldt ons den verkoop van 200 t. Patagonie tot fr. 100. — JUTE. 125 b. vonden nemers tot fr. 26.62½.

Den 9 September.

KATOEN stil. Omzet 290 b. disp. en 300 b. op levering. — KOFFIJ blijft gevraagd, 30 b. Haïti bedongen fr. 69½, 204 b. Rio fr. 69, 750 b. Ceylon fr. 125 en 150 b. Java fr. 135. — HUIDEN vinden tot ferme prijzen veel afzet. Voor 1600 st. gez. Rio-Janeiro op levering betaalde men fr. 65 en voor 330 st. gez. Montevideo Paarden- fr. 12. — RIJST. Voor Carolina heeft men fr. 32 betaald. — CACAO hooger, 206 v. Martinique vonden nemers tot fr. 90, 160 b. Bahia tot fr. 62 en 80 b. Guiria tot fr. 127½. — Van CUTCH zijn 100 b. tot 39½ verkocht en van JUTE 125 b. tot fr. 26¾. — VERWHOUT. Men meldt ons den verkoop van 150 t. Sandelhout tot fr. 8½.

HAMBURG den 10 September.

KOFFIJ vaster. Omzet 1600 b. Brasiel tot 5 7/16 a 5 ⅝, 1800 b. Laguayra tot 6 5/16 a 7. — ZINK stil. — GRANEN. Tarwe loco en op levering stil. Rogge onveranderd. — KAAPOLIE per Oct. 22.12, per Mei 23.8.

ZANTE den 30 Augustus.

KRENTEN. Ca. 500/m. kil. zwaar beschadigd zijn tot $ 38 verkocht. De houders van goede kwaliteit vragen $ 40. Men schat den oogst op 16 millioen ℔, waarvan ½ nog te droogen ligt. Te Cephalonie werden 2700 ms. afgedaan, waarvoor men $ 32 en later $ 37 betaalde, en men houdt nu $ 40.

Advertentien.

VERTREK der SPOORTREINEN.
Hollandsche Spoorweg.
Van Rott. naar Amsterdam: 7, 9.30, 11.40, 3.30, 7.45.
„ „ alleen n. 's Hage: 9.35 des av. en Zond. 5 's midd.
„ Amst. naar Rotterdam: 8, 10.25, 1.30, 4.30, 7.30.
„ 's Hage alleen n. Rott.: 8.30. 's morg. en Zond. 8.30 av.

Spoorweg Antwerpen-Rotterdam.
Van Rott. naar Antwerpen en Breda: 10.15, 3.—.
„ Dordrecht naar Rotterdam: .... 10.40, 3.20.
„ Breda naar Antwerpen en Rott.: 6.50, 12.35.
alleen naar Antwerpen en Moerdijk: 5.20.
„ Antwerpen naar Breda en Rott.: 7.45, 12.20.
alleen naar Breda en Moerdijk: 5.25.

Rhijn-Spoorweg.
Rott.n.Utr.,Amst.,Arnh.: 7.—, 10.—, 12.15, 1.30, 5.15, 7.15
Amst.n.Utr.,Rott.,Arnh.: 7.20, 10.35, 12.30, 2.30, 6.—, 7.45
Arnh.n.Utr.,Amst.,Rott.: 6.30, 9.45, 11.35, 12.30, 6.50,—
Utr.n.Rott. 6.30.— Utr.n.Amst. 6.45, beide behalve Zondag.

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en C. A. van Reyn,
te Rotterdam.

BIJBLAD,

behoorende tot de

ROTTERDAMSCHE COURANT

van DINGSDAG 13 September 1859, N.° 218.

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer.

De Regering behandelt, bij de beantwoording van het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs van de Tweede Kamer over het wetsontwerp tot bekrachtiging van eenige artikelen der verleende concessie voor den aanleg en de exploitatie van de Zuiderspoorwegen, even als bij de beantwoording van het verslag betreffende den Noorderspoorweg, niet *alle* onderwerpen, in de afdeelingen ter sprake gebragt, maar inzonderheid de hoofdpunten.

§ 1. De vraag, of het *tijdig* kan geacht worden, aan de bekrachtiging van eene zoo veel omvattende en voor 's Rijks schatkist bezwarende concessie te denken, schijnt thans zonder aarzeling bevestigend te kunnen worden beantwoord. Na het ophouden van den oorlogstoestand in Europa en het vervallen der noodzakelijkheid tot het nemen van buitengewone maatregelen ter verdediging des Lands, zal er wel geen bezwaar tegen bestaan, dat een deel van de voorhanden baten worde besteed voor werken van openbaar nut. Evenzeer schijnt thans te mogen verwacht worden dat het openbaar crediet eene onderneming, als die waarvoor nu concessie verleend is, door het verstrekken van het benoodigd kapitaal ondersteunen zal.

§ 2. Het was der Regering aangenaam te vernemen, dat vele leden het niet haar noodig achten, werken tot stand te brengen, ten einde aan onze twee groote handelssteden Amsterdam en Rotterdam eene betere, aan de behoeften van onzen tijd beantwoordende gemeenschap met de zee te verschaffen. Meermalen gaf zij van hare overtuiging te dien aanzien blijken.

Wat de doorgraving van Holland op zijn smalst betreft, is in het belang van den handel van Amsterdam gedaan wat gedaan kon worden. Dat onder de verschillende elkander opgevolgd hebbende Kabinetten dat werk niet eerder is uitgevoerd, moet aan omstandigheden worden geweten, waarvan de vermelding hare plaats zal vinden bij gelegenheid dat een wetsontwerp betreffende de uitvoering van dat werk aan Staten-Generaal zal worden aangeboden.

Zoolang er nog twijfel bestond, of de gemaakte plannen in hunnen vollen omvang uitvoerbaar waren, mogt de Regering, zelfs in het belang der hoofdstad, niet onberaden groote offers van de schatkist vragen. Daarom heeft zij, alvorens eenig voorstel te doen, nogmaals eene commissie van onderzoek benoemd en (ten blijke dat haar eene spoedige beslissing wenschelijk scheen) aan die commissie opgedragen, vóór den 1sten augustus met haar verslag gereed te zijn. Op den bepaalden tijd ingekomen, is het verslag door den druk openbaar gemaakt. Sedert het uitgebragt is, heeft de Regering zich voortdurend met deze gewigtige aangelegenheid bezig gehouden, zoodat daaromtrent eerlang een bepaald voorstel aan de Staten-Generaal zal kunnen worden ingediend.

Ook omtrent het kanaal door den Hoek van Holland te graven, tot verbetering der gemeenschap van Rotterdam met de zee, is eene commissie van ingenieurs geraadpleegd, wier verslag, gedagteekend 21 augustus 1858, insgelijks openbaar is gemaakt.

Nadat dit verslag was uitgebragt, is ook dit werk niet uit het oog verloren. Omtrent de wijze van uitvoering en het doeltreffende der onderneming, gelijk die in het verslag wordt voorgestaan, heeft zich echter, nadat het in druk is uitgegeven, verschil van gevoelen opgedaan. Terwijl de geraadpleegde ingenieurs het doeltreffende van het beraamde plan betoogen, zijn deskundigen van de Marine van oordeel, dat het doel zal worden gemist. In eene zaak van dat gewigt mag met geene overijling worden te werk gegaan, en het te nemen besluit moet afhankelijk blijven van nadere wisseling van denkbeelden, en van overwegingen, waartoe het ontstane verschil van gevoelen zoo ruimschoots aanleiding geeft.

Doch afgescheiden hiervan, en bij de onmogelijkheid om alle *groote* werken in eens te ondernemen, heeft de Regering gemeend aan de doorgraving van Holland op zijn smalst *den voorrang* te moeten toekennen. Wordt Zuidholland door de rigting bij de concessie voor de Zuiderspoorwegen in 's Rijks algemeen belang aangenomen toevallig bevoordeeld, dan is het billijk dat Amsterdam vroeger dan Rotterdam in het genot worde gesteld van den verbeterden waterweg.

Dat het voornemen, de doorgraving van Holland op zijn smalst zoo spoedig mogelijk tot stand te brengen, ernstig is, blijkt nog daaruit dat juist met het oog daarop aan de laatste amortisatiewet niet die snelle uitvoering gegeven is, die anders wenschelijk zou zijn geweest.

Nadat dit een en ander is medegedeeld, mag gevraagd worden, of er eenige de minste reden bestaat of bestaan heeft voor het bezigen van de op bladz. 2 van het verslag, onderaan, voorkomende uitdrukking: „Er waren leden, die aan *eene misleidende voorspiegeling* der vervulling van eenen, vooral ook door Amsterdam geuiten wensch dachten."

De Regering acht het verkieslijk zich in haar antwoord te onthouden van het bezigen van soortgelijke uitdrukkingen; zij meent daardoor het gemeen overleg tusschen de Regering en de Vertegenwoordiging te bevorderen.

§§ 3—5 Door sommige leden is opgemerkt, dat een Zuiderspoorweg, die aan alle behoeften voldoet, niet is te vinden in eene lijn, die naar het westen van het Rijk als teruggedrongen ligt. Maar het was geenszins het voornemen der Regering, het hierbij te laten. Zij wilde later de aansluiting van Arnhem met Nijmegen bevorderen, die dan ook thans in de gewijzigde concessie is opgenomen.

Bij het ontwerpen van een spoorwegplan heeft het bij haar een ernstig punt van overweging uitgemaakt, wáár men onze hoofdrivieren zou moeten overgaan en op welke wijze dit zou moeten geschieden.

Voorgelicht door een raad van hoofdambtenaren van den waterstaat, was het vorig Kabinet voornemens aanvankelijk slechts één rivierovergang met bruggen in aanmerking te brengen, namelijk van Maarsbergen, langs Tiel, naar 's Hertogenbosch.

Bij nader inzien bleek intusschen, dat door de uitvoering van dit plan te groote leemten in de onderlinge verbinding der verschillende deelen des Rijks zouden ontstaan, en de aanhechting aan de spoorwegen van het buitenland minder doeltreffend zoude zijn dan in het belang van den handel noodzakelijk voorkwam.

Door de lijn op Maarsbergen en 's Hertogenbosch aan te nemen, kreeg men geene behoorlijke verbinding tusschen Friesland, Groningen, Overijssel en een gedeelte van Gelderland met Noordbrabant, Limburg en den linker Rhijnoever; eene verbinding die te meer in het oog moest worden gehouden bij het bestaande verlangen van Pruissen, dat de verbinding van Arnhem met Nijmegen verzekerd zij eer de spoorweg op den linker Rhijnoever, die te Mainz aanvang neemt, en zich strekt langs Coblentz en Keulen tot Crefeld en Cleef en later tot Nijmegen, zou worden doorgetrokken.

Aan de lijn over Maarsbergen was ook het nadeel verbonden, dat Rotterdam, Schiedam en 's Gravenhage slechts langs een grooten omweg met België en Frankrijk zouden zijn verbonden, terwijl Dordrecht geheel van de spoorwegverbinding zou zijn uitgesloten.

Aan deze nadeelen werd door het aannemen van *twee* rivierovergangen te gemoet gekomen, de ééne in de rigting van Arnhem op Nijmegen, de andere in de rigting van Rotterdam en Dordrecht tot over den Moerdijk.

Bij de beoordeeling der betrekkelijke voordeelen, welke voor Amsterdam aan de lijn Maarsbergen zouden verbonden zijn, wordt steeds 's Hertogenbosch als eindpunt aangenomen, en op eene doortrekking van die lijn, over Tilburg, Turnhout en Herenthals, naar Leuven gerekend. Intusschen schijnt het, zoo men voor Amsterdam en voor Rotterdam de afstanden in de rigting van het zuiden berekenen en onderling vergelijken wil, beter, Parijs aan te nemen als het eindpunt waarheen de beweging van beide die koopsteden gerigt zal zijn.

De afstand van Amsterdam langs eene lijn over Maarsbergen, Tiel, 's Hertogenbosch, Turnhout, Leuven, Charleroy, Erquelinnes en St. Quentin tot Parijs, is ongeveer 646 mijlen. Daarentegen is de afstand van Amsterdam over Utrecht, Rotterdam, Dordrecht, Moerdijk, Antwerpen, Brussel, Braine le Comte, Erquelinnes, St. Quentin, tot Parijs 665 mijlen.

De laatste weg is dus 19 mijlen langer dan de eerste.

Onderstelt men, met inachtneming van het oponthoud aan de verschillende stations, eene gemiddelde snelheid van 5 uren in het uur, dan zal de eerste weg van Amsterdam naar Parijs in 23 uren, de laatste in 24 uren worden afgelegd.

De afstand van Rotterdam over Utrecht, Maarsbergen, Tiel, 's Hertogenbosch, Turnhout, Leuven, Erquelinnes, naar Parijs is 661 mijlen.

Die van Rotterdam over Dordrecht, Antwerpen, Brussel, Braine, Erquelinnes naar Parijs is daarentegen slechts 578 mijlen.

Het verschil tusschen beide afstanden bedraagt dus 83 mijlen.

In dezelfde onderstelling als boven heeft men dus van Rotterdam over Maarsbergen 24 uren noodig om te Parijs te komen, en over Dordrecht slechts 21 uren.

De lijn Maarsbergen zou dus Amsterdam slechts één uur doen winnen in de reize naar Parijs, en Rotterdam drie uren doen verliezen.

Het omgekeerde van hetgeen in het verslag ten opzigte van den afstand tot 's Hertogenbosch wordt opgemerkt, kan dus van de verbinding met Parijs en geheel Frankrijk worden gezegd, namelijk dat de lijn over Maarsbergen Rotterdam meer zou verwijderen dan zij Amsterdam naderbij zou brengen: met andere woorden, het voordeel, hetwelk Rotterdam door meer zuidelijke ligging in dit opzigt heeft, zou aan die handelsstad worden ontnomen ten behoeve van een zeer gering voordeel, dat Amsterdam er door zou erlangen.

Hierbij komt nog dat door den aanleg van de wegen Rotterdam-Dordrecht-Moerdijk terstond de aaneengeschakelde verbinding verkregen wordt, en daarentegen na het maken der verbinding Maarsbergen-'s Hertogenbosch-Tilburg, de lijnen Tilburg-Turnhout en Herenthals-Leuven nog moeten worden aangelegd om de bedoelde regtstreeksche verbinding te verkrijgen.

Eerstgenoemde lijn (Tilburg-Turnhout) ligt gedeeltelijk en laatstgenoemde (Turnhout-Herenthals-Leuven) geheel op Belgisch grondgebied. Al heeft men nu ook gegronde verwachting dat die lijnen tot stand zullen komen, de zekerheid, dat dit spoedig zal plaats hebben, ontbreekt. Geheel Zeeland heeft er daarenboven belang bij, dat de rigting op Rotterdam worde behouden: de omweg toch langs 's Hertogenbosch, Tiel, Maarsbergen en Utrecht naar Rotterdam en 's Gravenhage is zoo groot, dat deze spoorwegverbinding naar Zeeland uitsluitend in geval van ijsgang eenige waarde zou behouden.

Ook uit een technisch oogpunt zijn de bezwaren, aan de lijn van Utrecht op 's Hertogenbosch eigen, gewigtig te noemen.

Niettegenstaande de bruggebouw in de laatste jaren reuzenschreden heeft gedaan, blijft bij velen de vrees bestaan dat brugpijlers, hoe gering ook in aantal, tot het vormen van ijsdammen aanleiding zullen geven. En waar voor die vrees grond bestaat, moet men huiveren, over te gaan tot het bouwen van bruggen en alzoo de belangrijkste dijken van Nederland aan het grootste gevaar bloot te stellen. Het onlangs nader ingesteld onderzoek omtrent eene spoorwegverbinding van Utrecht met 's Hertogenbosch heeft de meening der vroeger geraadpleegde hoofdambtenaren van den waterstaat bevestigd.

Dit onderzoek heeft alzoo de Regering geenszins teruggebragt van hare meening, dat de twee rivierovergangen te Arnhem en te Rotterdam de voorkeur blijven verdienen.

Wel wordt in het verslag de gegrondheid der bezwaren betwijfeld, welke door de ambtenaren van den waterstaat in 1853 nopens den overtogt onzer rivieren zijn geopperd. In strijd met die bezwaren werd zelfs, zegt men, in het plan van een algemeen spoorwegnet eene lijn over Vianen en Gorinchem aangenomen. De opmerking is, wat dit laatste betreft, juist; maar men vergeet dat in dat plan niet gedacht werd aan het leggen van een brug over de Lek te Vianen, en dat bij dat voorstel op den voorgrond heeft gestaan dat de rivierovergangen in die lijn zonder overbrugging zouden geschieden.

Hoe eene verbinding langs Arnhem en Nijmegen meer in het belang van Pruissen dan in dat van Nederland zou zijn, is der Regering niet duidelijk. Waar handelswegen worden geopend en nieuwe verbindingen met het buitenland verkregen, zullen de belangen der beide Rijken wel evenveel bij de zaak betrokken zijn. Men heeft hier geenszins te doen met een weg, die enkel voor transitohandel bestemd zal zijn.

Dat de rivierovergang in de rigting van Rotterdam op den Moerdijk de kostbaarste is wordt toegestemd, maar niet dat hij de minst voldoende zou zijn in verband met het voornemen tot aanleg van een tweeden overgang bij Arnhem en Nijmegen, waartoe thans is besloten.

Naar het oordeel der Regering behooren, bij de beoordeeling der hier bedoelde concessie, niet de belangen onzer groote koopsteden tegen elkander overgesteld, maar de algemeene belangen dier gemeenten in aanmerking genomen te worden. Deze nu worden, naar de overtuiging der Regering, door de voorgestelde rigtingen zooveel gebaat als de natuurlijke ligging der steden toelaat.

Geeft men toe, dat Rotterdam en Dordrecht vooreerst genoegzaam zouden gebaat zijn door eenen spoorweg *zonder* bruggen te Rotterdam en over het Hollandsch Diep, dan moet dit eveneens worden toegestemd met betrekking tot de op Amsterdam aanloopende lijnen. Op die wijze kon de zoo kostbare bruggebouw worden ontgaan.

De Regering is echter eener andere meening toegedaan.

Zij is overtuigd dat spoorwegen zonder bruggen over de hoofdrivieren voor den handel en het onderlinge verkeer geene genoegzame waarde hebben, en dat elk ontwerp van eene hoofdlijn zonder bruggen geene geldelijke ondersteuning van Staatswege verdient.

En wat het almede in het verslag besproken denkbeeld aangaat, om later eene lijn van Dordrecht over het Bergscheveld en de Nieuwe Merwede langs Werkendam en Heusden naar 's Hertogenbosch te doen loopen, dit denkbeeld zou bij een plaatselijk onderzoek blijken aan zoo vele gewigtige bezwaren onderhevig te zijn, dat de hier bedoelde verbinding wel immer zoude achterwege blijven. Deze meening vindt haren grond in de opmetingen die onder de leiding van ambtenaren van den waterstaat in het Bergscheveld zijn gedaan, en waarbij het tal bezwaren en de groote kosten, waarmede men zou te kampen hebben, zijn bekend geworden.

De Regering heeft den bouw van eene brug over het Hollandsch Diep tot een punt van ernstige overweging gemaakt. De som van 8 millioen, welke voor de kosten van die brug is gesteld, berust op de globale raming welke de Regering door hare ingenieurs heeft doen verrigten. Aan het opmaken dier raming is natuurlijk moeten voorafgaan een onderzoek naar de wijdte, welke de brug moet bezitten, ten einde zonder gevaar voor hare duurzaamheid de groote hoeveelheid water door te laten, welke onder sommige omstandigheden in de eene of andere rigting door het Hollandsche Diep langs den Moerdijk kan stroomen. Het spreekt van zelf, dat waar eene rivier meerdere wijdte heeft dan men berekent dat de brug behoort te bezitten, welke er over wordt aangelegd, deze meerdere wijdte kan worden aangedamd, hetgeen gewoonlijk goedkooper zal kunnen plaats hebben den het bouwen van eene brug tot voorzetting van den spoorweg.

§ 6. De slingerende rigting, aan den spoorweg in Noordbrabant gegeven, vindt bestrijding. Intusschen schijnt die rigting in het algemeen belang raadzaam. In het belang van 's Rijks verdediging toch moeten de vestingen Breda, 's Hertogenbosch en Venlo aan de spoorweglijn gelegen zijn; dient de Maas op geen ander punt dan bij eene vesting te worden overgetrokken, en behoort aan onze grenzen geene lijn van Tilburg naar Roermond in evenwijdige rigting *buiten* onze lijn van verdediging te loopen.

Intusschen is thans, ten gevolge van de uitbreiding aan de concessie voor de Zuiderspoorwegen gegeven, die zoogenoemde slingerende rigting gewijzigd. Van Breda komende, zal van Tilburg de weg loopen, eensdeels over Oirschot en Eindhoven naar Helmond en Venlo, en anderdeels over 's Hertogenbosch en Grave naar Nijmegen.

Het is bovendien niet wel aan te nemen, dat bij de aanleg van spoorweglijnen als de hier bedoelde, allereerst de kortste verbinding met het buitenland zou moeten worden gezocht, onder voorbehoud van later, als de hoofdlijn voltooid is, voor de verbinding met niet te ver afgelegen plaatsen te zorgen. Dat het binnenlandsch verkeer door zijtakken niet op zeer geschikte wijze wordt gediend, leert de ondervinding. En juist blijkt het binnenlandsch verkeer van veel grooter omvang te zijn dan het internationale. Zoo dit elders werd ondervonden, het zal wel ook in Nederland het geval zijn, waar zoo vele en zoo gemakkelijke waterwegen voor het vervoer van koopmansgoederen naar het buitenland te vinden zijn.

Het denkbeeld der *kortste* verbinding met het buitenland heeft, zooverre bekend is, nergens volledige toepassing gevonden (welke stelling door de Regering nader door verschillende voorbeelden, aan buitenlandsche spoorwegen ontleend, wordt gestaafd).

In dit gedeelte van het verslag wordt het denkbeeld ter sprake gebragt om niet, gelijk in de concessie gelezen wordt, den weg te laten loopen naar Venlo *en* Roermond, maar naar Venlo *of* Roermond.

Hieraan kan naar het oordeel der Regering niet worden toegegeven.

De onderhandelingen, die tot heden met de Pruissische Regering over eene aansluiting aan de spoorwegen van den linker Rhijnoever werden gevoerd, hebben altijd eene verbinding van Venlo met Vierssen tot grondslag gehad, zonder dat daarbij ooit op officiële wijze van eene aansluiting in de rigting van Roermond sprake is geweest.

Omtrent het belang van het internationaal vervoer meent de Regering zich overigens te mogen vereenigen met de leden die gewezen hebben op het aangevoerde op bladz. 3 en 4 der Memorie van Beantwoording op het verslag van den Noorderspoorweg.

§ 7. Volgens het bij deze paragraaf aangeteekende, zouden vele leden ernstig betwijfelen, dat door de tegenwoordige concessie aan de billijke wenschen der provincie Zeeland zal worden voldaan. Voor dien twijfel zijn echter geene redelijke gronden aangevoerd.

Dat in Zeeland de lijn van Brouwershaven of van Stavenisse zou moeten uitgaan, komt niet aannemelijk voor. Te regt is reeds door verscheidene leden daartegen ingebragt, dat de handel van Rotterdam van zoodanige lijn grooter voordeel zou trekken dan Zeeland zelf. Al kon men door peilingen aantoonen dat het vaarwater bij Stavenisse even goed is als bij Vlissingen, dan nog zou het uitgangspunt te Vlissingen behouden moeten blijven en Middelburg niet mogen worden voorbijgegaan. De Regering kan zich niet wel een Zeeuwschen spoorweg voorstellen, waarin die twee voornaamste plaatsen van het gewest zouden worden gemist.

De bezwaren, gerezen ten aanzien van het verbod om met de werken van den Zeeuwschen spoorweg een aanvang te maken vóór dat de lijn van Rotterdam tot Maastricht voltooid zal zijn, zullen thans ten gevolge der in art. 28 van de concessie gebragte wijziging vervallen.

§ 8. De Regering vindt geen reden om, wat de *wijze van aanleg* betreft, op de *verleende* concessien terug te komen.

Mogten de aangeboden wetsontwerpen betreffende die concessien onverhoopt den bijval der Staten-Generaal niet vinden, dan eerst zal de Regering op nieuw te overwegen hebben op welke wijze het spoedigst en het best tot bevrediging van het algemeen verlangen naar den aanleg van spoorweglijnen te geraken.

Na opsomming der bezwaren die men omtrent de keuze der rigtingen in de tegenwoordige wetsvoordragt meent te vinden, wordt als middel tot wegneming van die ongelegenheden en gevaren het tot stand brengen eener algemeene wet voorgestaan, waarbij de rigting der hier te Lande aan te leggen groote spoorweglijnen in de bijzonderheden wierd vastgesteld. De Regering meent dat dit middel geen doel zou treffen.

De veelvuldige wisselingen van denkbeelden, die sinds drie jaren in den boezem der Kamer omtrent de keuze der lijnen hebben plaats gehad, gaven maar al te zeer de overtuiging, dat men op die voorgestelde wijze wederom veel tijd zou verliezen, zonder tot de bepaling te geraken van het spoorwegplan, dat het meest door de algemeene belangen wordt aangeprezen. In het Voorloopig Verslag wordt te dien aanzien met veel juistheid opgemerkt, dat zoodanige wet al de locale belangen, die zich maar al te zeer bij deze zaak doen gelden, in het harnas zou jagen, en een strijd doen ontstaan waaraan welligt geen einde te zien was.

Waarom, wordt gevraagd, zou in het aangeboden wets-ontwerp ook niet eene omschrijving der lijnen worden opgenomen? eene aanwijzing namelijk van de hoofdpunten der goed te keuren strekking; dit ware in een artikel te doen, waarop dan, gelijk op de finantiële voorwaarden, het regt van amendement kon worden toegepast, en alzoo de zekerheid verkregen, dat de rigting in de voorname trekken met het gevoelen der Kamer overeenkwam.

De bezwaren, waarop zoo even gewezen werd, geven der Regering geene vrijheid om alsnog aan dit denkbeeld gevolg te geven.

Bovendien merke men op, dat eene spoorwegconcessie als de onderhavige is opgemaakt in overeenstemming met de concessionarissen die de zaak willen vestigen. In de te volgen rigting kan zonder hunne toestemming geene verandering worden gebragt. Eene verandering van rigting toch zou op de kosten van aanleg en op de uitkomsten der exploitatie van zulk een overwegend belang kunnen zijn, dat het aannemen van een daartoe strekkend amendement als eene verwerping der verleende concessie zou te beschouwen zijn. Buitendien, elke nieuwe ter sprake gebragte rigting zou ook nieuwe opnemingen en opmetingen vorderen om de som te kunnen bepalen waarvoor die lijn zou aan te leggen zijn. Verandering van rigting zou noodwendig tot verandering van de finantiële voordragt moeten leiden.

§ 8.* Het verleenen der concessie aan de heeren *Bredius* en *van Sijpesteyn* heeft plaats gehad om dezelfde reden waarom de concessie voor de Noorderspoorwegen aan de heeren *Sloet* en *Reuchlin* is verleend.

Er is, in overeenstemming met de bekende motie van orde der Kamer, eene keuze gedaan uit de bestaande aanvragen, ten einde zonder verder tijdverlies handen aan het werk te kunnen slaan.

Bij de onderhandelingen met de heeren *Bredius* en *van Sijpesteyn* gevoerd heeft men van Regeringswege den eerstgenoemde geenszins *gedwongen*, van zijne oorspronkelijke denkbeelden omtrent de te volgen rigting af te gaan, noch hem *opgedragen*, de Zeeuwsche lijn in zijn plan te begrijpen. Bij het gehouden overleg hebben deze concessionarissen zich hieromtrent gereedelijk met de inzigten der Regering kunnen vereenigen en hebben zij in het oorspronkelijk plan, geheel vrijwillig en ongedwongen, de wijzigingen gebragt die in het algemeen belang wenschelijk en raadzaam voorkwamen. De Regering kan volstrekt niet inzien, dat die onderhandelingen en de daaruit voortgevloeide wijzigingen allen prikkel zouden hebben weggenomen om de zaak op het zuinigst te berekenen en aan te leggen, noch om den van Rijkswege gevraagden onderstand binnen de engste grenzen te beperken. Bij de Regering zijn geene voordeeliger aanbiedingen dan die van de heeren *Bredius* c. s. bekend.

Dat de werken van den Zeeuwschen spoorweg, gelijk aanvankelijk werd voorgeschreven, eerst aanvang mogten nemen *nadat* de weg van Rotterdam naar Maastricht zou zijn voltooid, kan in geen opzigt als het gevolg der onderhandelingen met de heeren *Bredius* en *van Sijpesteyn* worden beschouwd. Die bepaling toch vloeide voort uit het verlangen der Regering om, in verband met de beschikbare geldmiddelen, in de eerste plaats aan de *bestaande* voorname handelsplaatsen de spoorwegverbindingen te schenken waaraan zij behoefte hadden, ten einde eerst daarna tot den aanleg van de Zeeuwsche lijn over te gaan.

De lijn Rosendaal-Vlissingen werd in de concessie *Bredius* opgenomen, omdat zij voor geene afzonderlijke

concessie vatbaar werd beschouwd. De verschillende lijnen en takken, die den Zuiderspoorweg uitmaken, zijn zoo naauw aan elkander verbonden, en eene goede bestiering van het geheel is zoo zeer van *eenheid* in het bestuur afhankelijk, dat men allen grond vond om al die lijnen in slechts *ééne* concessie te begrijpen; het is der Regering ook niet bekend, dat er aanbiedingen zijn gedaan, uitsluitend met het doel om een spoorweg van Rosendaal tot Vlissingen aan te leggen en te exploiteren.

De Regering heeft thans in overleg met de concessionarissen nader overwogen, in hoe verre aan het verlangen van Zeeland, dat zoozeer weêrklank in de Kamer heeft gevonden, kan worden voldaan, en hiervan is het gevolg geweest, gelijk reeds bij § 7 werd gezegd, dat de beperkende bepaling betreffende de uitvoering uit art. 28 der concessie is geligt.

Dat er tusschen de Kamer en de Regering verschil van gevoelen kan hebben bestaan omtrent de juiste bedoeling der hierboven ter sprake gebragte motie van orde, is mogelijk, maar de Regering kan geenszins inzien dat de wijze van behandeling der aanvragen van concessien, die thans in het Voorloopig Verslag wordt aangeprezen, tot betere uitkomst zou hebben geleid. Had men de verschillende spoorwegtakken aan verschillende spoorwegondernemers in concessie gegeven, men ware tot eene verbrokkeling gekomen, die noch eenheid van bestuur, noch eenheid van dienst zou hebben gedoogd en waardoor het doel, voor 'twelk men spoorwegen aanlegt, grootendeels zoo niet geheel zou zijn zijn verloren gegaan.

Hoe weinig verbrokkelde spoorwegen aan de belangen van het reizend publiek en van den handel voldoen, leert de geschiedenis der spoorwegen in het algemeen en vooral die van de spoorwegen in Nederland, alwaar na zoo vele jaren van bestaan de besturen nog niet eens zijn te brengen geweest tot een onderling goed overleg omtrent de uren van vertrek en aankomst, over het afgeven van doorloopende plaatsbriefjes voor de reizigers en hunne bagage enz. Dat gebrek van overeenstemming loopt ten nadeele van het reizend publiek uit, en een stelsel dat tot zulke uitkomsten leidt, kan geen goed stelsel genoemd worden.

Men dwaalt, wanneer men meent dat de aanvragen van andere gegadigden, die bij de Regering waren ontvangen, genoegzaam waren voorbereid om in de voorwaarden der concessie de hoogst bezwarende bepaling te kunnen vermijden omtrent het gunnen van een tweejarig tijdvak voor het opmaken der plannen, waardoor men, volgens hetgeen in het verslag gezegd wordt, het verloopen van jaren zou hebben vermeden eer de spade in den grond gestoken kan worden.

Met uitzondering alleen van den heer *du Bois Nihoul*, die de concessie voor den Zeeuwschen spoorweg had erlangd, doch daarvan heeft afgezien, waren alle bij de Regering ingekomen spoorweg-ontwerpen zoo weinig bestudeerd en zoo zeer met gebrek aan localkennis ontworpen, dat zij toch geheel op nieuw zouden opgenomen hebben moeten worden. En wat betreft de kaarten en plannen van de heeren *Reerink c. s.*, zij waren en zijn nog bij de Regering onbekend. Aan die heeren is geen onregt kunnen gedaan worden, want zij hebben de concessie voor Noorderspoorweg-lijnen gevraagd, lang *nadat* de concessie aan de heeren *Sloet* en *Reuchlin* werkelijk was verleend.

Waar sprake is van lijnen van 's Gravenhage op Gouda, van Leyden op Woerden, van de spoorversmalling op den Hollandschen spoorweg, van eene aansluiting der twee spoorwegen te Rotterdam, moet men niet uit het oog verliezen, dat al deze ontwerpen onder verschillende Kabinetten werden behandeld en in overweging genomen. De zich snel opvolgende Ministers van Binnenlandsche Zaken hebben niet altijd dezelfde spoorwegplannen voorgestaan.

In het plan der tegenwoordige Regering ligt de spoorversmalling van den Hollandschen spoorweg, waartoe eene wetsvoordragt aan de Kamer zal worden aangeboden. Voorts de aansluiting van dien Hollandschen spoorweg aan den Rhijnspoorweg en aan den Zuiderspoorweg te Rotterdam, voor de verwezenlijking van welk plan onderhandelingen zijn aangeknoopt en bepaalde voorschriften in de concessie *Bredius* zijn gegeven.

Zijn de spoorversmalling en de aansluiting te Rotterdam tot stand gebragt, dan heeft eene verbinding van 's Gravenhage met Gouda of van Leyden met Woerden betrekkelijk weinig waarde, althans geene genoegzame waarde, om ook aan deze lijnen geldelijke ondersteuning van Staatswege toe te zeggen; moest er eene keuze tusschen die twee lijnen worden gedaan, zij zou op de lijn Leyden-Woerden vallen, die bij vergelijking met de lijn op Gouda slechts een omweg van 3000 el veroorzaakt en daarentegen het voordeel heeft, de zoo bevolkte Rhijnstreek te doorloopen en de twee voorname steden Haarlem en Leyden in onmiddellijk verband met Utrecht te brengen.

Wat betreft de aanvraag van den heer *Ameshoff* voor de lijn van Scheveningen naar Gouda, deze is niet gedaan in zijne qualiteit als *vice president* der Rhijnspoorweg-Maatschappij, maar hij is daarbij geheel opgetreden als particulier persoon.

De heer *Ameshoff* vroeg bij de ontwikkeling van zijn plan ter uitvoering en de wijze waarop hij zich daarmede zou willen belasten alleen voorkeur, en deze moest hem wel geweigerd worden, dewijl er anderen waren, die de concessie voor deze lijn reeds lang te voren hadden gevraagd.

§ 9. De Regering vernam met leedwezen, dat de Memorie van Toelichting, bij het wetsontwerp gevoegd, niet aan de verwachting der Kamer had voldaan. Zij dacht voldoende gronden voor de door haar verleende concessie te hebben aangevoerd.

Wel verre van locale belangen op den voorgrond te hebben gezet, heeft de Regering getracht op de meest bevredigende wijze aan de algemeene belangen van den handel en van het locaal verkeer te gemoet te komen.

Waar het de verbinding gold van den Noorder- en van den Zuiderspoorweg, zoowel onderling als met het buitenland, was de vraag betrekkelijk de rivierovergangen de eerste die hare oplossing moest vinden.

Na rijp beraad werd het denkbeeld verlaten om slechts één overgang te maken, en bepaalde men zich tot *twee* overgangen, waarvan de een dadelijk, de andere later zou worden gemaakt. Het stelsel van twee overgangen aangenomen zijnde, scheen het niet twijfelachtig dat de eene moest zijn in de rigting van Rotterdam langs Dordrecht over het Hollandsche Diep, om aan den Moerdijk eenerzijds aan te sluiten aan den spoorweg van Antwerpen en Zeeland, en anderzijds langs de voornaamste Noordbrabantsche steden en de kortste lijn over Venlo naar het aangewezen punt Vierssen op den linker-Rhijnoever te worden gevoerd; dit aangenomen zijnde, volgde van zelf dat er een zijtak van Venlo langs Roermond tot Maastricht moest aangelegd worden, om bij laatstgenoemde vesting aan te sluiten aan de drie spoorwegen die aldaar te zamen komen. Ook het geval moest worden voorzien dat een spoorweg van het Eifendal over Düren naar Roermond zou worden gemaakt, gelijk in Pruissen ernstig wordt verlangd en voorbereid.

Voor den Zeeuwschen spoorweg heeft men altijd hoofdzakelijk op het oog gehad eene verbinding van Vlissingen en Middelburg met den spoorweg van den linker Rhijnoever te verkrijgen; de punten Venlo en Vierssen waren daartoe als van zelf aangewezen, en het doel kan bereikt worden door de lijn die in het ontwerp werd opgenomen en waarbij in redelijkheid zooveel op de belangen van het locaal vervoer werd gelet, als onder de bestaande omstandigheden mogelijk was.

Door deze beginselen geleid, vond de Regering vrijheid het ontwerp voor te dragen gelijk het in behandeling werd gebragt; en zoo zij in het bijzonder over de locale belangen van Amsterdam sprak, geschiedde zulks dewijl het haar niet onbekend was gebleven, dat de voorgestelde rigting in de hoofdstad vele en ernstige bestrijders had gevonden.

Intusschen wordt het nevelachtige verschiet waarin zich, blijkens het verslag, de tweede rivierovergang in de rigting van Arnhem en Nijmegen vertoonde, opgehelderd door de uitbreiding aan het plan van aanleg van de Zuiderspoorwegen, volgens de concessie gelijk zij thans is gewijzigd, gegeven.

Het doel dat men beoogde, de verbinding namelijk van het Noorden met het Zuiden des Rijks, zal daardoor, niet later maar onmiddellijk en volkomen, worden bereikt.

Wat de aanmerkingen op de *finantiële* beschouwingen betreft, de Regering ziet in de eerste plaats geene kans om het betoog te leveren, dat de aanleg van den Zuiderspoorweg niet anders dan door garantie van renten voor het benoodigde kapitaal te verkrijgen is. Zij kan alleen wijzen op omstandigheden die van openbare bekendheid zijn en die het bewijs van die stelling medebrengen.

Bij de aanmerkingen omtrent de uitvoering aan de laatste amortisatiewet gegeven, die hier ter plaatse te berde zijn gebragt, is blijkbaar niet gedacht aan het tijdstip waarop en aan de omstandigheden onder welke die amortisatiewet werd afgekondigd.

Hoe men nu destijds over den waarschijnlijken loop der omstandigheden kon denken, het stond vast dat gedurende de eerste dagen der maand mei de toekomst *zeer* onzeker was, en dat het geenszins raadzaam was, zich te haasten met het uitgeven van de voorhanden gelden zonder dringende noodzakelijkheid.

Die omstandigheden mogt de Regering niet voorbijzien. Des te minder, naardien de Minister van Finantien bij de verdediging van het wetsontwerp zeer uitdrukkelijk had verklaard, dat hij de som, waarover de Regering verlangde te kunnen beschikken tot amortisatie, allen daarom tot 10 millioen meende te mogen opvoeren, omdat die beschikbaarstelling geenszins de *verpligting* medebrengt tot het doen der uitgave zelve.

De weinig vleijende herhaling van den twijfel, of het der Regering wel ernst is met hare voornemens tot uitvoering van het meermalen genoemde werk der doorgraving van Holland op zijn smalst, geeft haar stof tot eene enkele opmerking.

Indien de bedoeling der Regering die ware, welke men haar schijnt toe te schrijven, dat zij van dit werk alleen melding maakte om te *misleiden*, dan ware niets gemakkelijker voor haar geweest dan zich te haasten, de toegestane sommen tot den laatsten penning tot amortisatie te besteden; en naderhand, wanneer de uitvoering van dat werk op nieuw werd gevorderd, eenvoudig te wijzen op het verbruik der gelden, en aan het gebrek van geld eene dilatoire of zelfs peremptoire exceptie te ontleenen. Liever dan *grond* te geven tot klagt over misleiding, getroost de Regering zich het verwijt van niet spoedig genoeg voor de amortisatie van schuld te hebben gezorgd; te meer naardien toch ook de bovenvermelde omstandigheden te grooten spoed in het inkoopen van schuld onraadzaam maakten.

Van de gezindheid der Regering om inmiddels niet stil te zitten met de verbeteringen waarvoor ons belastingstelsel vatbaar is, brengt de nu afgeloopen Zitting vele bewijzen aan. Zij wijst op hare voordragten ten aanzien van het *successieregt*, van den accijns op het *geslagt*, van de *tarieven van sommige accijnsen* en van het *waarborgsregt*, die alle werden aangenomen. Voorts op de voordragt aangaande het *tarief van regten*, waarmede de Eerste Kamer zich niet heeft vereenigd, en op die aangaande den *accijns op het gedistilleerd*, welke in de Tweede Kamer onafgedaan bleef. Ook in de nu aan te vangen Zitting zullen voorstellen van dezen aard aan de Staten-Generaal worden onderworpen; doch de Regering kan zich niet verbinden, bij den grooten omvang van andere werkzaamheden welke de Vertegenwoordiging wachten, om reeds in die Zitting voorstellen te doen betreffende de wetten op het personeel en op de patenten. De herziening van het kadaster op de gebouwde eigendommen daarentegen is eene zaak, welke in het oog der Regering den voorrang verdient en waaraan thans de hand geslagen moet worden.

De Memorie van Beantwoording gaat daarna over tot de beantwoording der bedenkingen, die op de artt. van de concessie gemaakt zijn.

§ 11. Aan de bij den aanleg der Zuiderspoorwegen betrokken provincien is, wat de bijdragen betreft, gelijke vraag gesteld als aan de noordelijke gewesten voor zooveel de Noorderspoorweg aangaat.

Na de onderscheiden bedenkingen, waartoe het aangeboden wetsontwerp heeft geleid, te hebben beantwoord, en hare voordragt, zoo als zij was liggende, nader te hebben toegelicht, wenscht de Regering nog kortelijk de gronden op te geven, waarop de thans in de concessie voor de Zuiderspoorwegen gebragte wijzigingen rusten.

De beoogde verbinding van het noorden met het zuiden des Rijks was niet volkomen bereikt zoolang de tweede rivierovergang in het oosten des Lands niet werd tot stand gebragt. Ofschoon in beginsel aangenomen, zou volgens de oorspronkelijke concessie die overgang eerst later worden gemaakt, zoodra daartegen, met het oog op 's Lands geldmiddelen, geen bezwaar zou bestaan. De omstandigheden, waaronder in de maand april dezes jaars de concessie werd verleend, veroorloofden niet, verder te gaan. In dien toestand is sedert eene gunstige verandering gekomen. Hetgeen de voorzigtigheid toen gebood na te laten, kan thans naar het inzien van de Regering worden ondernomen.

In gemeen overleg met de concessionarissen is dus het maken van een tweeden rivierovergang nu in de concessie opgenomen. Volgens het plan der Regering behoorde daarvoor, gelijk reeds bij de aanbieding van het aanhangig wetsontwerp gezegd werd, geene andere plaats in aanmerking te komen dan de Rhijn bij Arnhem en de Waal bij Nijmegen. Tegen de toekenning van een subsidie van hoogstens *zeven* millioen gulden, waarop reeds vroeger het overbruggen dier rivieren werd geraamd, zullen de concessionarissen zich met de uitvoering van dat werk belasten. Het gevolg van het besluit betreffende dien tweeden rivierovergang moest zijn de aanleg van een spoorweg tusschen Arnhem en Nijmegen, en in verband daarmede de doortrekking van dien weg tot Venlo. Het scheen noodig, te gelijker tijd verpligtend te stellen den aanleg van den weg van Nijmegen over Grave naar 's Hertogenbosch, die aanvankelijk was begrepen onder de lijnen voor welker aanleg aan de concessionarissen voorkeur was toegekend, en dan dien weg van 's Hertogenbosch te doen doortrekken tot Tilburg.

Daardoor werd de gelegenheid geopend tot wijziging van de bereids geconcessioneerde lijn van Rotterdam naar Venlo, voor zooveel Noordbrabant betreft. Volgens de verleende concessie zou de weg van Breda en Tilburg over 's Hertogenbosch en Helmond naar Venlo loopen. Bij het concessioneren eener lijn Nijmegen- Grave- 's Hertogenbosch-Tilburg, kan de weg van Rotterdam naar Venlo, van Tilburg over Oirschot en Eindhoven naar Helmond worden gerigt.

Terwijl volgens art. 28 der oorspronkelijke concessie de lijn Vlissingen-Rosendaal eerst moest gereed zijn *vier* jaren nadat de weg van Rotterdam tot Maastricht voor de exploitatie zou zijn geopend, en met de werken aan die lijn niet begonnen mogt worden vóór dat de weg Rotterdam-Maastricht voltooid was, is thans ook wijziging in dat gedeelte der concessie gebragt. De lijn Vlissingen-Rosendaal is namelijk met de andere, wat aanvang en voltooijing betreft, gelijkgesteld.

Na verkregen magtiging des Konings is alzoo aan de vroegere concessionarissen de heeren *Bredius* en *van Sijpesteyn*, vereenigd met mr. *William Siewertsz van Reesema* te Rotterdam, concessie verleend tot het aanleggen en exploiteren van de nagenoemde spoorwegen:

a, van Rotterdam, langs Dordrecht, Breda, Tilburg, Oirschot, Eindhoven, Helmond, Venlo en Roermond tot Maastricht, aansluitende te Rotterdam aan den Rhijnspoorweg en te Maastricht aan den Akenschen, aan den Hasseltschen en aan den Luikschen spoorweg; *b*, van Arnhem, langs Nijmegen, tot Venlo, aansluitende te Arnhem aan den Rhijnspoorweg en aan den Noorderspoorweg; *c*, van Tilburg, langs 's Hertogenbosch en Grave, tot Nijmegen; *d*, van Venlo en van Roermond naar de Pruissische grenzen, en *e*, van Vlissingen, langs Middelburg, Goes en Bergen op Zoom, naar Rosendaal en Breda.

En is deze concessie, door gezegde heeren op den 7den September aanvaard.

Door middel van de nu geconcessioneerde lijnen Arnhem-Nijmegen-Venlo en Nijmegen-'s Hertogenbosch-Tilburg, ee de aansluiting dier lijnen aan den Rhijnspoorweg en den Noorderspoorweg, zal het noord-oostelijk gedeelte des Rijks met het zuidelijk gedeelte, naar het voorkomt, op eene zeer doelmatige wijze zijn verbonden. De afstand tusschen Amsterdam en Maastricht zal in minder tijds kunnen worden afgelegd dan langs de lijn van Maarsbergen naar 's Hertogenbosch. Door de overbrugging van den Rhijn en de Waal zal te Nijmegen de aansluiting worden verkregen van den spoorweg die van Crefeld naar Cleef in die rigting in aanbouw is en waaraan van de zijde van Pruissen zooveel prijs wordt gesteld. Is deze lijn eenmaal tot Nijmegen voltrokken, Amsterdam zal dan weder nader bij den linker Rhijnoever zijn gebragt dan het geval zou wezen indien van de hoofdstad over de lijn Maarsbergen-'s Hertogenbosch derwaarts moest worden gegaan.

Door de geconcessioneerde lijn van Tilburg over 's Hertogenbosch en Grave tot Nijmegen zal, behalve geheel Noordbrabant, Gelderland en de meer noordelijke provincien, ook Zeeland worden gebaat, en eene verbinding worden daargesteld waarvoor, na het verleenen der eerste concessie voor den Zeeuwsch-Limburgschen spoorweg, in april van het jaar 1846 concessie was verleend; eene concessie die intusschen, even als zoovele andere, zonder gevolg is gebleven. De aanleg van deze lijn heeft, gelijk hiervoor reeds is gezegd, de gelegenheid geopend om te gemoet te komen aan de bezwaren, door Eindhoven tegen de aangenomen rigting van den weg van Rotterdam naar Maastricht ingebragt, en die gemeente, zonder aan andere belangen te kort te doen, in die lijn op te nemen.

Door de wijziging, in de concessie met opzigt tot de Zeeuwsche lijn gebragt, zal eindelijk worden voldaan aan de verschillende vertoogen van die zijde tegen de verleende concessie zoowel bij de Regering als bij de Kamer ontvangen.

De uitbreiding en wijziging van de concessie op den hiervoor vermelden voet zal echter den Staat op eene aanzienlijke vermeerdering van uitgaven komen te staan.

Het kapitaal voor den aanleg van de beide wegen van Rotterdam naar Maastricht en van Vlissingen tot Breda bedroeg *f* 35,600,000. Het wordt voor de thans geconcessioneerde wegen berekend *f* 48,600,000 te zullen bedragen. Het bedrag der rentegarantie, dat volgens de concessie gelijk die op den 22sten april dezes jaars was verleend kon klimmen tot een maximum van *f* 1.602,000 's jaars, kan alzoo thans ten gevolge van de genoemde verhooging van kapitaal een jaarlijksch bedrag van *f* 2,187,000 beloopen.

Tot bestrijding van de kosten van aanleg van bruggen en andere buitengewone werken wordt thans aan de concessionarissen boven de bereids toegekende subsidien verleend een subsidie van zeven millioen gulden voor rivierovertogten in den weg van Arnhem tot Venlo, en van *één* millioen voor den overtogt van de Maas bij Grave.

Deze lasten echter kunnen uit de baten, welke aan het einde dezes jaars beschikbaar bevonden zullen worden, bestreden worden. De aanbieding der begrooting voor 1860, die zoo kort op handen is, zal van zelf de eigenaardige gelegenheid opleveren om dit in bijzonderheden en door opgave van cijfers te staven. De Regering meent dan ook, met het oog op het zeer spoedig aanbreken van dat tijdstip, kortheidshalve zich hier van het noemen dier cijfers te mogen onthouden.

Gedrukt en uitgegeven bij

G. en C. A. van Reyn,

te Rotterdam.